213. Perjantaina 19 päivänä helmikuuta 1999

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely

1) Hallituksen esitys laiksi ulosottolain muuttamisesta 8025

Hallituksen esitys 275/1998 vp
Lakivaliokunnan mietintö 29/1998 vp
Lakialoite 82, 106, 126/1998 vp

2) Hallituksen esitys laiksi saatavien perinnästä ja laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 199/1996 vp
Lakivaliokunnan mietintö 30/1998 vp

3) Hallituksen esitys laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 50/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 29/1998 vp
Toivomusaloite 64, 66/1997 vp

4) Hallituksen esitys laiksi maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta 8027

Hallituksen esitys 66/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 30/1998 vp
Lakialoite 144/1998 vp
Toivomusaloite 51/1996 vp

5) Hallituksen esitys laiksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta ja siihen liittyviksi laeiksi 8028

Hallituksen esitys 30/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 31/1998 vp

6) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain muuttamisesta 8029

Hallituksen esitys 214/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 32/1998 vp

7) Hallituksen esitys laiksi järjestyksenvalvojista sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 8030

Hallituksen esitys 148/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 33/1998 vp

8) Hallituksen esitys laeiksi erikoissairaanhoitolain muuttamisesta ja Helsingin yliopistollisesta keskussairaalasta annetun lain kumoamisesta ..... „

Hallituksen esitys 164/1998 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 41/1998 vp

9) Hallituksen esitys laeiksi lääkelain 42 ja 52 §:n ja apteekkimaksusta annetun lain 6 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 276/1998 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 42/1998 vp

10) Hallituksen esitys laeiksi aravalain, vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain muuttamisesta 8034

Hallituksen esitys 274/1998 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 11/1998 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aho, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Aura, Bremer, Jaakonsaari, Karpio, Kemppainen, Korhonen R., Lapintie, Lehtosaari, Liikkanen, Lindroos, Lämsä, Olin, Pekkarinen, Penttilä, Prusti, Skinnari ja Vartiainen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä

virkatehtävien perusteella edustajat Jaakonsaari ja Skinnari sekä

muun syyn perusteella edustajat Ala-Harja, Ala-Nissilä, Karpio, R. Korhonen, Lapintie, Lämsä, Olin ja Pekkarinen.

Eduskunnan istuntojen lopettaminen

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta, nojautuen valtiopäiväjärjestyksen 19 §:n säännöksiin, päättäisi lopettaa istuntonsa tänään 19 päivänä helmikuuta 1999 pidettävän täysistunnon tai täysistuntojen päätyttyä.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Eduskunnan työn päättäminen kuluvalta vaalikaudelta

Puhemies: Luetaan valtiopäivien juhlamenojenohjaajalta saapunut kirjelmä.

Sihteeri lukee:

"Valtiopäivien Juhlamenojenohjaaja
Helsinki, helmikuun 12 päivänä 1999

Eduskunnan Puhemiehelle

Tasavallan Presidentin ilmoitettua, että Eduskunnan työ kuluvalta vaalikaudelta juhlallisesti päätetään tiistaina 16 päivänä maaliskuuta 1999, Tasavallan Presidentti tulee mainittuna päivänä, sen jälkeen kun Tuomiokirkossa on pidetty valtiopäiväjumalanpalvelus, julistamaan Eduskunnan istuntosalissa Eduskunnan työn päättyneeksi tältä vaalikaudelta.

Valtiopäivien juhlamenojenohjaajaksi määrättynä ja Tasavallan Presidentin toimeksiannosta kutsun kunnioittavasti Teidät, Rouva Puhemies, sekä Eduskunnan varapuhemiehet ja kansanedustajat jumalanpalvelukseen Tuomiokirkkoon sekä juhlamenoihin Eduskuntataloon. Jumalanpalvelus alkaa kello 12.00 ja juhlamenot Eduskunnan istuntosalissa välittömästi kirkonmenojen päätyttyä.

Johannes Bäckström

Tumma puku"

"Riksdagens Ceremonimästare
Helsingfors, den 12 februari 1999

Till Riksdagens Talman

Sedan Republikens President meddelat att Riksdagens arbete under innevarande valperiod högtidligen skall avslutas tisdagen den 16 mars 1999, kommer han den dagen, efter Riksdagsgudstjänsten i Domkyrkan, att i Riksdagens plenisal förklara Riksdagens arbete för denna period avslutat.

I egenskap av tillförordnad ceremonimästare för Riksdagen och på uppdrag av Republikens President har jag äran inbjuda Er, Fru Talman, samt Riksdagens vicetalmän och riksdagsmän till gudstjänsten i Domkyrkan, och samtidigt anmäla att denna börjar klockan 12.00 och att ceremonin i Riksdagens plenisal äger rum efter gudstjänstens slut.

Johannes Bäckström

Mörk kostym"

Puhemies: Kehotan edustajia kokoontumaan Yliopiston kirjaston eteen tiistaina ensi maaliskuun 16 päivänä kello 11.40 lähteäksemme sieltä kulkueena jumalanpalvelukseen Tuomiokirkkoon.

Eduskunnan kokoontuminen vuoden 1999 varsinaisille valtiopäiville

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta, nojautuen valtiopäiväjärjestyk-

sen 19 §:n säännöksiin, päättäisi, että eduskunta kokoontuu vuoden 1999 varsinaisille valtiopäiville tiistaina ensi maaliskuun 30 päivänä kello 12.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Kirjalliset kysymykset

Merkitään saapuneiksi vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 1439, 1455, 1460, 1463—1465, 1473, 1474, 1479—1481, 1483, 1484, 1486, 1490, 1492, 1493, 1495—1497, 1499—1507, 1510—1517, 1519—1523, 1525—1536, 1538—1586, 1589—1592, 1594, 1596, 1598, 1599, 1604—1609, 1611, 1613, 1615, 1619, 1621, 1622, 1634—1636, 1641, 1644, 1647, 1648 ja 1655.

Edelleen ilmoitetaan, että ne kirjalliset kysymykset, joihin annetaan vastaus ennen vaalikauden työn päättämistä 16 päivänä maaliskuuta 1999, tullaan toimittamaan edustajille postitse ja otetaan vastauksineen valtiopäiväasiakirjoihin.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys laiksi ulosottolain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 275/1998 vp
Lakivaliokunnan mietintö 29/1998 vp
Lakialoite 82, 106, 126/1998 vp

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys laiksi saatavien perinnästä ja laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 199/1996 vp
Lakivaliokunnan mietintö 30/1998 vp

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt ensimmäinen, toinen, kolmas ja neljäs lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Ensimmäinen, toinen, kolmas ja neljäs lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä hallituksen esitykseen sisältyvän viidennen lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Lakivaliokunnan mietintöön sisältyvät 1. ja 2. lausumaehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Hallituksen esitys laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys 50/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 29/1998 vp
Toivomusaloite 64, 66/1997 vp

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Krohn: Arvoisa puhemies! Ulkomaalaislakiin liittyen hallintovaliokunnan mietinnössä on kohta, jonka voidaan tulkita olevan ristiriidassa hallituksen esityksen kanssa, eli kysymys siitä, että samaa sukupuolta olevien ihmis-

ten ihmissuhdetta katsotaan perheenä, vaikka se ei vielä Suomessa ole avioliitto.

Sanoisin tässä vain näin, että me vihreät tulkitsemme niin, että hallituksen esitys on se kanta, mitä hallintovaliokunta mietinnössään ... (Hälinää)

P u h e m i e s (koputtaa): Kehotan edustajia rauhoittumaan. Ed. Krohnilla on puheenvuoro.

P u h u j a : Arvoisa puhemies! Jatkaisin siis, että ymmärrän esityksen näin, että eduskunnan enemmistö ei ole tiukentamassa tulkintaa sen suhteen, ettei homoseksuaalisten perheiden perhe-elämän oikeutta Suomessakin ihmisoikeussopimuksien mukaisesti kunnioitettaisi.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Minä vastaan ed. Krohnille, ettei jää epäselväksi. Minä ymmärrän tämän asian näin, että koska Suomessa eivät homoavioliitot ole laillisia, niin ei tänne myöskään perheenyhdistämistä koskevan lainsäädännön perusteella voida ottaa homopuolisoita ulkomailta. Se on aivan selvä asia. Ed. Krohn tästä asiasta taittoi peistä jo ajat sitten.

Jos meillä aletaan homosuhteissa olevia tuomaan tänne, niin kyllä etelän tiellä on ilmareista ja jalmareista ihan tarpeeksi liikettä. Tämähän on aivan järjetön ajatus. Ei kai lainsäätäjä ole tällaista tarkoittanut. Jos meillä on se kerran kielletty tai sitä ei ole vahvistettu — ei se siis ole mitään kiellettyä mutta sitä ei olla vahvistettu viralliseksi liitoksi — niin ei sitä voida perheenyhdistämisasianakaan silloin ymmärtää tänne muuttavien osalta. Tämähän on itsestäänselvää.

Ed. B r a x : Arvoisa puhemies! Oleellista on, että tällä lailla eikä varsinkaan mietinnön perusteella muuteta muun muassa korkeimman hallinto-oikeuden vuonna 1983 tekemää perheenyhdistämispäätöstä, jossa on samaan sukupuoleen kuuluvien parisuhteen nojalla perhe yhdistetty.

Ed. T u o m i o j a : Arvoisa puhemies! Aivan samaan asiaan kuin ed. Brax kiinnitän huomiota. Asiasta keskusteltiin myöskin ryhmien välisissä neuvotteluissa sen verran, että todettiin, että tarkoitus ei ole muuttaa nykyistä käytäntöä — niin kuin hallituksen esityksen perusteluissakin todetaan — joka mahdollistaa tällaisten niin sanottujen perheiden yhdistämisen, niin kuin sopimuksetkin edellyttävät.

Ed. M i k k o l a : Arvoisa puhemies! Kysymys on ulkomaalaislain 18 b §:n 2 momentista. Hallintovaliokunta on käsitellyt siinä kohtaa mietinnössä vain sitä, että samaa sukupuolta olevia henkilöitä ei rinnasteta meidän lainsäädännössämme avioliittoon, ja on ottanut ainoastaan tähän asiaan kantaa. Hallintovaliokunta ei ole lainkaan halunnut puuttua hallituksen esityksen perusteluihin eikä niitä missään olosuhteissa muuttaa tässä kohtaa. Eli tässä puhutaan kahdesta eri asiasta.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemen tulkinta on kyllä aivan oikea mielestäni, ja mitään järkeä ei mielestäni ole siinä, että Suomi lähtisi aivan eri teille kuin esimerkiksi Euroopan unionin muut valtiot. Pohjoismaissa on tämä asia hieman eri lailla mennyt, mutta täällä on torjuttu homoavioliitot, ja tämä linja on myös tulkittava tätä asiaa koskevaksi. Tässä suhteessa mielestäni valiokunnan mietintö on hyvä ja se on tulkittava niin, että homosuhteen perusteella ei perheitä yhdistetä.

Ed. H a s s i : Arvoisa puhemies! Muistuttaisin vain kollegoita siitä, että tämä eduskunta on hyväksynyt ponnen, jossa se velvoittaa antamaan lakiesityksen, jolla korjataan samaa sukupuolta olevien parisuhteisiin liittyvät oikeudelliset epätasa-arvoisuudet heteroliittoihin verrattuna, ja minusta tämä on eduskunnan selvä kanta siihen, että nämä rinnastetaan perhesuhteisiin.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Aivan niin kuin ed. Mikkola totesi, valiokunnassa ei missään vaiheessa tätä asiaa käsiteltäessä tuotu esiin edes mahdollisuutta, että nykykäytäntöä millään tavalla muutettaisiin. Tehtiin vain selventävä lausuma. Tässä on kysymys yhdestä ainoasta virkkeestä, joka on haluttu lukea väärin. Olen syvästi pahoillani tällaisesta lukihäiriöstä, joka täällä esiintyy.

Ed. Z y s k o w i c z : Arvoisa rouva puhemies! Tässä keskustelussa on kiinnitetty huomiota erääseen yksityiskohtaan, joka liittyy hallituksen esitykseen ulkomaalaislain muuttamisesta.

Omalta osaltani olisin halunnut kiinnittää huomiota erääseen toiseen, mielestäni hyvin tärkeään asiaan, ja se liittyy hallintovaliokunnan mietintöön siltä osin, kun hallintovaliokunta kiinnittää mielestäni hyvin perustellusti huomiota siihen, että turvapaikan hakua ja turvapaikkaoikeuden käsittelyä koskevat prosessit Suomessa

venyvät tänä päivänä aivan liian pitkiksi. Niin turvapaikan hakijan oikeusturva kuin asioiden hyvä käsittelyjärjestys muutoinkin edellyttäisi sitä, että turvapaikkaprosessit sujuisivat huomattavasti nykyistä nopeammin, ja tähän suuntaan tulee käytäntöjä kehittää, tarvittaessa myös voimavaroja tähän tarkoitukseen lisäten. On hyvä, että hallintovaliokunta on tähän asiaan kiinnittänyt mietinnössään painokkaasti huomiota.

Aivan päivänkohtaisena esimerkkinä mainitsen, että viime kesänä Suomesta turvapaikkaa hakenut albanialainen jalkapallojoukkue on edelleen Suomessa. Ulkomaalaisvirasto on antanut luonnollisesti asiassa kielteisen päätöksen. Asia on tällä hetkellä Uudenmaan lääninoikeudessa, minkä jälkeen se prosessi vielä pitkään jatkuu. Ei voi olla sen enempää turvapaikan hakijoiden kuin suomalaisenkaan yhteiskunnan etu se, että selvissäkin tapauksissa kestää kuukausia jopa vuositolkulla, ennen kuin näihin asioihin saadaan selvät päätökset ja näiden päätösten mukaiset täytäntöönpanot.

Ed. D r o m b e r g : Arvoisa puhemies! Ed. Zyskowicz puuttui minusta hyvin oleelliseen asiaan elikkä pitkittyneihin prosesseihin. Niin kuin hän sanoi, valiokunnassa me kyllä otimme sen huolen aivan tosissamme, että Ulkomaalaisvirastoon saataisiin tarpeeksi voimia käsitellä näitä asioita. Kun valitusoikeuskin on olemassa eteenpäin, nämä prosessit nimenomaan lääninoikeudessakin olisi saatava lyhennettyä, niin että nämä asiat tulisivat asiallisesti käsitellyiksi mahdollisimman nopeasti eikä herätettäisi turhia aggressiivisuuksia kansalaisten keskuudessa myöskään Suomessa.

Ed. K u i s m a : Arvoisa puhemies! Kyllä minusta ulkomaalaisiakin koskeva lainsäädäntö pitäisi kirjoittaa siten, että normaalilla terveellä arkijärjellä asiat voidaan hoitaa eduskunnassa ja myös — viittaan ed. Zyskowiczin lausuntoon — käytännössäkin. Vähän herättää ihmetystä, kun täällä asianomaisen valiokunnan jäsenet vielä kolmannessa käsittelyssä kiistelevät siitä, mitä laki tarkoittaa. Tulee mieleen, onko koko lakiesitys keskeneräinen, vaikka tulee tänään päätetyksi.

Ed. B r a x : Arvoisa puhemies! Ed. Kuismalle ja niille, jotka eivät ole aikaisempaa keskustelua seuranneet: Tämän mietinnön keskeisin kohta mielestäni on se, että seuraavan hallituksen on tuotava kokonaan uusi ulkomaalaislaki. Näin paikka paikan päälle tehtyä ja epäselvää lainsäädäntöä ei enää voi pitää voimassa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Hallintovaliokunnan mietintöön sisältyvä lausumaehdotus hyväksytään.

Eduskunta yhtyy hallintovaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Hallituksen esitys laiksi maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys 66/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 30/1998 vp
Lakialoite 144/1998 vp
Toivomusaloite 51/1996 vp

P u h e m i e s : Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteesta.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Hallintovaliokunnan mietintöön sisältyvä lausumaehdotus hyväksytään.

Eduskunta yhtyy hallintovaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteen hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Hallituksen esitys laiksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 30/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 31/1998 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt 1., 3.—9., 11.—22. ja 27.—79. lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. B r a x : Arvoisa puhemies! Tiistaina lakiesityksen ensimmäisessä käsittelyssä asiasta keskusteltiin paljon. Ilmoitin tuolloin, että joudun poikkeuksellisesti suorittamaan asiantuntijakuulemisia salin ulkopuolella. Ne asiantuntijakuulemiset eivät olleet kovin mukavaa kuultavaa.

Lainaan professori Tuorin julkisuuteen antamasta haastattelusta yhden kohdan tästä laista: "Julkisuuslain pitäisi olla laki, jota virkamiehet ymmärtävät ja josta tietoja haluavat, eli tiedotusvälineet ja tavalliset kansalaiset, pystyvät hahmottamaan oman oikeusasemansa. Tässä suhteessa lakiesitys jättää paljon toivomisen varaa", kritisoi Tuori.

Arvoisa puhemies! Koska kuitenkin on niin, että tässä on valittavana vain huonoja vaihtoehtoja, nykyisen kerrassaan sietämättömän olotilan jatkaminen tai tämän lain hyväksyminen, jonka käsittelyn myös hallintovaliokunnan jäsenet puheenjohtajaa myöten ilmoittivat jääneen keskeneräiseksi kiireestä johtuen, ja kiire ei johtunut hallintovaliokunnasta, vaan meistä kaikista, haluaisin tuoda kolmannessa käsittelyssä esille erään todella tärkeän seikan.

Nyt jos ja kun tämä laki hyväksytään, keskeisiksi nousevat ensimmäiset oikeustapaukset, niin sanotut ennakkotapaukset. Niin on sanonut myös professori Tuori, en yksin minä täällä tiistaina. Tällöin toivon, että kaikki muistavat sen, mitä eduskunta on tähän lisännyt. Lähtökohta on julkisuus, salailu on poikkeus. Koulutuksessa sekä julkisen tahon osalta ensimmäisissä oikeudenkäynneissä täytyy lähteä siitä, että turha salailu voi olla ennemmin virkarikos kuin riskirajoilla julkisuus.

Toivon, että tämä periaate ja se, mitä eduskunta on pykälämuutoksilla lisännyt, näkyy niissä ensimmäisissä oikeudenkäynneissä, jotka vääjäämättä tämän lain epämääräisistä kohdista seuraavat.

Ed. V ä i s t ö : Arvoisa puhemies! Ed. Braxille voin todeta, että valiokunta lähti nimenomaan siitä ajatuksesta, että tämän lainsäädännön tavoitteena on kaikilta osin julkisuusmyönteisyys. Edellytämme myös, että hallitus seuraa tarkoin uudistuksen soveltamista ja toimivuutta ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin.

Näin mielestäni on laita vastaavien yhtä laajojen ja kokonaisuudistusta koskevien lakiesitysten osalta ollut aina. Me emme voi ottaa mitenkään sen tyyppistä lähtökohtaa, että kaikilta osin olisi kuultu kaikkia mahdollisia asiantuntijoita ja pyritty kaikki mahdolliset ennakkotapauksetkin analysoimaan jo etukäteen. Se ei ole myöskään meidän tehtävämme.

Valiokunta on kuullut varsin laajasti asiantuntijoita, jotka ovat osaltaan kritisoineet hallituksen esitystä. Valiokunta on merkittäviltä osin saamiensa lausuntojen pohjalta hallituksen esitystä muuttanut, korjannut parempaan suuntaan. Katson, että nyt tässä asiassa voidaan edetä eduskunnan toisessa käsittelyssä hyväksymän hallituksen esityksen mukaisesti korostaen kuitenkin sitä, että tästä uudistuksesta on annettava riittävästi tietoa, on koulutettava kaikkia niitä tahoja, viranomaisia, jotka lakia käytännössä soveltavat, että mahdollisimman joustavasti päästäisiin asiassa eteenpäin.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Ymmärrän täysin ed. Braxin huolen tämän aikaansaannoksen kelpoisuudesta käytännön tasolla. Mutta, arvoisa puhemies, tällaisessa tapauksessa pitää aina katsoa, mihin verrataan. Tässä tietysti verrataan nykyiseen tilanteeseen, jossa asetuksella ja luoja ties millä on säädetty hyvin hajanaisesti näistä asioista. Nyt on saatu sentään näin merkittävä prosessi erääseen päätökseen. Jos siitä sellaisenaan aiheutuu joitakin oikeusjuttuja, niin haitannooko tuo mittään. Päinvastoin se antaa ehkä pontta sille, että seuraavassa eduskunnassa, ehkä jo seuraavilla valtiopäivillä, kun laki on voimaan tullut muistaakseni syksyllä, voidaan kiireellisimmät korjaustarpeen omaavat kohdat korjata ja täsmentää jne. Tärkeintä on, että tämä noin 50—60 vuotta kestänyt prosessi on saatettu jonkinlaiseen päätepisteeseen.

Ed. K e k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Minäkin ymmärrän ed. Braxin huolen tässä asiassa. Aivan niin kuin ed. Pulliainen sanoi, kun tätä esitystä verrataan siihen olotilaan, mikä on ollut, kyseessä on ilmiselvä parannus. En usko, että kenelläkään on mahdollisuuksia väittää mitenkään toisin.

Mutta siinä maailmassa, jossa julkisuus arvona sinänsä tulee näyttelemään entistä merkittävämpää osaa ja sellaisenaan entistä problematisoituneempaa osaa, on mitä todennäköisintä, että tämä, mitä me nyt päätämme, ei tule riittämään, vaan todennäköisesti seuraava eduskunta tulee asian kanssa olemaan tekemisissä liki yhtä perusteellisesti kuin nyt on ollut tämä eduskunta.

Mutta toistan, arvoisa rouva puhemies, että se, mitä me nyt esitämme, on ehdottomasti parannus siihen, missä me nyt olemme.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Olen kuunnellut toisen käsittelyn ja nyt kolmannen käsittelyn keskustelua ja peräänkuulutin silloin sitä, että olisi niitä yksityiskohtia, joissa on erityisen pahoja aukkoja tässä lainsäädännössä, tuotu esille, mutta täytyy todeta, että ei niitä ole tuotu. Tällaista ehkä yleispopulistista arviointia ja kritiikkiä on esitetty. Tämä on iso paketti ja tietysti tavattoman kiinnostava, kun on media vastaan julkishallinto, ja julkishallinnossa pitäisi, niin kuin nimikin sanoo, olla avoimuusperiaate.

Meillä pohjoismainen avoimuusperiaate on ollut hyvin vahva. Nyt meillä painaa eurooppalainen salailuperiaate tänne päin voimakkaasti. Meidän on määrätietoisesti pidettävä kiinni julkisuudesta. Sen tähden on tietysti korostettava, että ei saa mennä siihen suuntaan, että salailu lisääntyy. Uskon, että valpas mediamme kyllä huolen pitää siitä, että epäkohtiin puututaan, ja tuleva eduskunta jo ilman ensimmäistä ponsilausumaakin muuttaa pykäliä, joissa on aihetta muutokseen. Mutta sellaisia aiheita nyt ei loppujen lopuksi kovin paljon ole vielä esille tullut, ei enempää lehdistössä kuin tässä käsittelyssäkään.

Valiokunta esittää kolmea pontta. Ensimmäinen ponsi on nimenomaan seurantaponsi. Toki siinä on aika pitkä aikaväli, jotta kokemuksia saadaan kokonaislainsäädännöstä, mutta yksityiskohtiin on palattava heti, jos aihetta ilmenee. Uskon, että eduskuntaa kiinnostaa tämä kysymys niin paljon, että jos aihetta ilmenee, siihen myös nopeasti puututaan. Toivottavasti tämän lain kokonaisuuden nyt ymmärtää hallinto eikä vain kaksi ihmistä tässä maassa. Tavoite on se, että koulutuksella saadaan menemään eteenpäin ymmärrystä tämän vaikean lainsäädännön osalta.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ne puheenvuorot ovat ihan paikallaan, mitä ed. Brax ja myös ed. Kankaanniemi ovat esittäneet. On paineita nimenomaan julkisuuden peittämisen suuntaan. Läpinäkyvyyttä pitää lisätä, se on selvä. Siinä on mukana varmasti hallinnon monimutkaistuminen, päätösten vaikeutuminen ja myös se, että Suomi on Euroopan unionin jäsenenä helposti menemässä Euroopan unionin tapaan hoitaa julkisuuskysymyksiä, jolloin siellä enemmänkin ne asiat, joita ei ole julistettu julkisiksi, ovat salaisia. Näin ollen tässä asiassa eduskunnan kanta ja keskustelut ovat olleet hyvin tärkeitä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

1., 3.—9., 11.—22. ja 27.—79. lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä 2., 10. ja 23.—26. lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Hallintovaliokunnan mietintöön sisältyvät 1.—3. lausumaehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 214/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 32/1998 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Hallituksen esitys laiksi järjestyksenvalvojista sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 148/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 33/1998 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Hallituksen esitys laeiksi erikoissairaanhoitolain muuttamisesta ja Helsingin yliopistollisesta keskussairaalasta annetun lain kumoamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 164/1998 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 41/1998 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Hallituksen esitys laeiksi lääkelain 42 ja 52 §:n ja apteekkimaksusta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 276/1998 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 42/1998 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. H y s s ä l ä : Arvoisa rouva puhemies! Lakiehdotuksessa ehdotetaan, että Kuopion yliopistolle myönnettäisiin oikeus pitää yhtä apteekkia Kuopion kaupungissa.

Tästä on ollut hyvin erilaisia näkemyksiä ja näiden mukaan tätä ei tulisi toteuttaa nyt ehdotetulla tavalla kiireellisenä ja poikkeuksellisen valmistelemattomana hankkeena, koska koko yliopistoapteekkikysymys on edelleen selvittämättä. Voimassa olevaan lainsäädäntöön — verolainsäädäntöön, apteekkimaksulainsäädäntöön ja lääkelainsäädäntöön — perustuvat Helsingin yliopiston apteekkia koskevat erivapaudet ovat juuri nyt EU:n komission tarkasteltavina. Asiasta on tehty valitus, jonka käsittelyn seurauksena koko yliopistoapteekkikysymys erivapauksineen saattaa tulla uudelleen arvioitavaksi.

Lisäksi eduskunta on itse vuonna 91 hyväksynyt lausuman, että pikaisesti selvitettäisiin mahdollisuudet luopua muun muassa Helsingin yliopiston apteekkioikeuksista. Tätä lausumaa ei ole toteutettu.

Hallituksen esitykseen sisältyy myös eräitä oikeudellisia ongelmia, jotka olisi mielestäni tullut selvittää ennen asian lopullista käsittelyä.

Lisäksi uuden apteekin perustamisen kriteerinä on lääkelain 41 §:n mukaan se, että lääkkeiden saatavuus edellyttää apteekin perustamista. Näin ei ole Kuopion tapauksessa. Lisäksi oikeuskansleri katsoo asiasta antamassaan lausunnossa, että hyvä lainsäädäntötapa olisi edellyttänyt sitä, että ehdotettuun lääkelain 42 §:ään olisi sisällytetty maininta siitä, että lainkohta on poikkeus 41 §:n säännöstä. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön yliopistoapteekkitoiminnan edellytyksiä koskeneessa selvityksessä todetaan, ettei Yliopiston apteekin sivuapteekkien määrää tule enää lisätä ja tarpeen mukaan voidaan jostakin ehkä luopua. Tässä esityksessähän esitetään Helsingin yliopiston 16 sivuapteekin lukumäärän vahvistamista suorastaan laissa ja lisäksi Kuopion yliopiston apteekin perustamista.

Tässä olisi mielestäni syytä kiinnittää huomiota siihen, että Kuopion yliopiston apteekkioikeusasia, kuten jo totesin, tuodaan poikkeuksellisen valmistelemattomana, ja näyttää siltä, että tämän esityksen taustalla eivät ole lääkehuollon toimivuuteen liittyvät perustelut, vaan muut syyt. Ainoana perusteluna esityksessä on yliopiston tulojen turvaaminen, ja tämä ei voi olla mielestäni lääkelainsäädännön mukainen perustelu.

Verovapaasta apteekkitoiminnasta saadut tu-

lot hyödyttävät vain pieneltä osalta farmasian opetus- ja tutkimustoimintaa. Suurin osa menee tällä hetkellä Helsingin yliopiston muiden kulujen peittämiseen lukuun ottamatta sitä erittäin pientä osuutta, joka kohdennetaan eräiden sivuapteekkipaikkakuntien yliopistojen ja korkeakoulujen toiminnan tukemiseen.

Voidaan kysyä, että kun esimerkiksi Turussa on Helsingin yliopiston apteekki, miten se palvelee Helsingin yliopiston farmasian laitoksen opiskelijoiden tarpeita, tai että kun Åbo Akademissa Turussa on farmasian laitos, niin miksi ei tässä selvityksessä edes asiantuntijakuulemisessa ollut mahdollisuutta kuulla Åbo Akademin farmasian laitoksen edustajaa, olisivatko he mahdollisesti olleet myös kiinnostuneita tällaisesta omasta rahasamposta.

Onkin perusteltua esittää se kysymys, onko eräiden yliopistojen ja korkeakoulujen tulojen hankkimiseksi syytä perustaa tai ylläpitää verovapaita liikeyrityksiä. Eikö yliopistojen rahoitus tulisi hoitaa yhteiskunnan osoittamilla määrärahoilla ja niillä maksuilla, joita yliopistot ja korkeakoulut voivat saada maksullisista palveluksistaan tai normaalisti verotetusta yritystoiminnastaan?

Myös tässä herättää kummastusta se, että lääkelaitosta ei kuultu asian valmistelun yhteydessä lainkaan. Tämän asian käsittely sosiaali- ja terveysministeriössä ei ole tapahtunut yleisesti käytettyjen hallintoeettisten periaatteiden mukaisesti, koska erivapauksiin perustuvan yliopistollisen apteekkitoiminnan laajentaminen ei perustu terveydenhuollon tai lääkehuollon tarpeisiin, vaan asiasta on tullut poliittinen kysymys. Ei tämän asian valmistelukaan ole ollut avointa.

Valiokunnassa mietinnön kannanottoon saimme kuitenkin mielestäni hyvin selkeää tekstiä siitä, miten jatkossa on toimittava. Valiokunnan kannanotossa todetaan, että tulee tiukasti huolehtia siitä, että yliopistojen apteekeille asetetut maksut ja muut rasitteet vastaavat yksityisten apteekkien rasitteita ja maksuja ja toisaalta, että ne eivät käytä erityisasemaansa epäasianmukaisella tavalla tuotteiden hinnoittelussa ja markkinoinnissa. Tästähän viestejä meille kaikille kansanedustajille varmaan on tullut apteekkarien taholta, että Helsingin yliopisto on joissakin tapauksissa käyttäytynyt hintoja polkevasti. Kun Yliopiston apteekki ei apteekkimaksua sillä tavalla maksa kuin muut apteekit, nämä ovat kokeneet tämän kilpailullisesti hyvin epäoikeudenmukaiseksi.

Pääasia on sanottu valiokunnan lausumaehdotuksessa, jossa edellytetään, että eduskunta edellyttää hallituksen selvittävän vuoden 2000 loppuun mennessä yliopistoapteekkien asemaa ja oikeuksia suhteessa muihin apteekkeihin erityisesti sitä silmällä pitäen, että apteekkien toimintaa ja taloutta koskevat säännökset takaavat niiden yhdenvertaisen kohtelun ja kilpailuasetelmien samanlaisuuden.

Arvoisa rouva puhemies! Koska valiokunta näin jämerällä tekstillä edellyttää tätä selvitystä, niin jäämme odottamaan vuoden 2000 loppua, jolloinka tästä saamme sitten lisävalaistusta. Siihen asti on toimittava varmasti näin kuin tässä nyt päätämme.

Ed. Tykkyläinen: Arvoisa puhemies! Haluan todeta ensiksikin ed. Hyssälälle, että Kuopion yliopiston apteekkioikeuksia on käsitelty jo usean vuoden ajan. Jo monia vuosia on tästä asiasta taisteltu, ja nyt ollaan päätymässä myönteiseen tulokseen.

Haluan todeta tässä myös sen, että kysymys ei ole niinkään apteekin toiminnan tuloista. Kysymys on, niin kuin ed. Hyssälä varmastikin lukeneena kansanedustajana tietää, nimenomaan farmasian ja farmaseuttien opetuksen turvaamisesta. Se on tärkein kysymys.

Olen iloinen siitä, että on päästy sellaiseen tulokseen sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, että vihdoin viimein Kuopio saa sille kuuluvat oikeudet, että me voimme toteuttaa koulutusta mahdollisimman tehokkaasti.

Täällä on tuotu myös esille, miksi Turku ei ole nyt hakenut näitä oikeuksia. Turku ei tällä kertaa ole hakenut, koska siellä on vähemmän farmasian koulutusta kuin Kuopiossa. Sekin pitää ottaa huomioon. (Ed. Aittoniemi: Miksi ei Tampereelle?)

Yksi askel mennään nyt tässä eteenpäin. Helsinki on jo pitkään saanut apteekkioikeudet pitää yliopistotoiminnan sisällä. Tästä jatketaan nyt Kuopioon. — Totean tässä ed. Aittoniemelle, että valitettavasti Tampereella ei ole farmasian opetusta. (Ed. Aittoniemi: Mutta on Yliopiston apteekki sielläkin!) — Näin ollen tämä puoltaa nyt tätä esitystä, että me voimme toteuttaa farmasian ja farmaseuttien koulutusta tehokkaammin, kun saamme Kuopion yliopistoon yliopistoapteekin oikeudet.

Haluan tässä yhteydessä esittää sydämellisen kiitoksen sosiaali- ja terveysvaliokunnalle ja myös perustuslakivaliokunnalle, jotka ovat molemmat käsitelleet tätä minun mielestäni asiallisesti ja asianmukaisesti. Samalla uskon siihen,

että eduskunta tekee tällaiseen tulevaisuuteen päätyvän päätöksen eli hyväksyy lakiehdotuksen. Kiitän myös tässä siitä näkemyksestä, että voidaan kehittää yliopistoja eri puolilla Suomea.

Ed. A u l a : Arvoisa puhemies! Yhdyn niihin näkökohtiin, mitä ed. Hyssälä esitti puheenvuorossaan. Tämä laki on erikoislaatuinen, ilmeisesti jonkinlaisten alueellisten poliittisten kauppojen tulos. Eduskuntahan 1991 edellytti aivan päinvastaiseen suuntaan menemistä ja valmistelua hallitukselta eli sitä, että Helsingin yliopiston erityiset apteekkioikeudet pitäisi poistaa ja yliopistojen rahoitus hoitaa normaalin budjetin kautta. Nyt sen sijaan Helsingin yliopiston sivuapteekkimäärä kirjataan lakiin ja samaa apteekkioikeutta laajennetaan vielä Kuopioon. Helsingin yliopistollahan on sivuapteekkeja ympäri maata, muun muassa Kemissä. Vaikea sanoa, millä tavalla tämä palvelee Helsingin yliopiston farmasian opetusta.

On valitettavaa, että sosiaali- ja terveysvaliokunta on vielä yksimielisesti päätynyt lain hyväksymisen kannalle. Tässä jää ainoaksi toivoksi se, että seuraava hallitus ja seuraava eduskunta ottaa todesta tämän valiokunnan lausumaehdotuksen, että vuoden 2000 loppuun mennessä yliopistoapteekkien asema ja oikeudet suhteessa muihin apteekkeihin määritellään uudella tavalla niin, että näillä on yhdenvertainen kohtelu ja kilpailuasetelmat ovat samanlaiset.

Ed. B r y g g a r e : Arvoisa puhemies! Haluan minäkin olla hieman huolestunut Helsingin yliopistoapteekin asemasta ja haluan yhtyä siihen valiokunnan lausumaehdotukseen, jossa halutaan tutkia todella tarkasti todellinen kilpailutilanne Suomessa. Minäkin olen sitä mieltä, että jos sivuapteekki sijaitsee pääkaupunkiseudun ulkopuolella, sillä ei välttämättä ole apteekin perustoimintaan liittyvää merkitystä.

Toisaalta haluan myös esittää huoleni siitä, että apteekit haluavat lisätä päivittäistavarakauppaa, niin sanottujen reseptittömien lääkkeiden myyntiä. Toivon, että tuleva hallitus ottaa tässä saman linjan kuin nykyisinkin on, eli me pidämme apteekkitavarat apteekissa ja limonaadit muualla. Mutta ennen kaikkea toivon, että seuraavalle hallitukselle jää tässä paljon tehtävää ja mietittävää, että kilpailuasetelma Helsingin yliopistoapteekin suhteen ei enää tästä huonone.

Ed. H u o t a r i : Arvoisa puhemies! Keskustan edustajat Hyssälä ja Aula provosoivat minut puhumaan tästä asiasta. Ensinnäkin ed. Hyssälä sanoi, että asia on poikkeuksellisen valmistelematon. Näinhän ei ole, vaan sitä on valmisteltu hyvinkin pitkään ja käyty hyvin paljon neuvotteluja asiasta. Ellei lopputulos ole sitä, mitä ed. Hyssälä on halunnut, se ei tarkoita, etteikö asia olisi valmisteltu.

Ed. Hyssälä sanoi myös, että sivuapteekkien määrää ei tule lisätä. Tässä esityksessä sitä ei tullakaan lisäämään. Kuopioon tulee Helsingin yliopiston apteekin tilalle Kuopion yliopiston apteekki, ja mikäli pääkaupunkiseudulla on lisääntyvää tarvetta, Helsingin yliopisto saa tänne uuden apteekin.

Ed. Hyssälä sanoi myös, että ainoana perusteluna on tulojen lisääminen. Tämä minusta on aika kummallinen väite, koska pääperustelu, jos ed. Hyssälä oli silloin paikalla, kun kuulimme valiokunnassa asiantuntijoita, oli nimenomaan se, että Kuopion yliopisto voi suorittaa opetukseen liittyviä asioita. Se oli pääperustelu.

Haluaisin ihan lopuksi mainita edustajille Hyssälälle ja Aulalle vielä sen, miksi huhujen mukaan sivuapteekkeja on eri puolilla maata. Huhujen mukaan kun Kekkosen aikaan keskusteltiin siitä, pitäisikö apteekit sosialisoida, tämä oli kompromissiratkaisu, jolloin yliopistoapteekit perustettiin keskeisille paikkakunnille siten, että hyöty näistä apteekeista tuli yhteiskunnalle eikä yksityisille apteekkareille. En tiedä, pitääkö tämä paikkaansa, mutta jos pitää, niin ihmettelen, onko keskustan linja muuttunut näin rajusti viime aikoina, että he haluaisivat mieluummin yksityistää nämäkin yliopistojen apteekit. Miten on?

Ed. H u u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Käytän tämän puheenvuoron erityisesti siksi, että saliin ei jäisi sellainen käsitys, että tämä on keskustan kanta, mitä ryhmämme jäsenet tähän saakka ovat puhuneet.

Mielestäni keskustan kanta siihen asiaan, joka koskee Helsingin yliopiston apteekin ja yksityisapteekkien kilpailutilannetta, on yksiselitteinen. Pidämme, että tämä asia korjataan, jos siinä on epäkohtia, mutta ei pidä sotkea sitä asiaa nyt tähän toiseen ja asiasisällöltään erilaiseen kokonaisuuteen, Kuopion yliopiston apteekin perustamiseen. Jos halutaan yleisesti ottaen jotakin tehdä, se tullaan tekemään tietenkin ponnen mukaisesti, ja se on tulevien päättäjien asia, mutta nyt me olemme päättämässä siitä, saako Kuopion yliopiston farmasian opetus samanlaiset edellytykset koulutuksensa järjestämiseen kuin Hel-

singin yliopisto on saanut. Siinä minä ihmettelen meidän ryhmämme puheenvuorojen käyttäjiä, että tätä ei sallita. Tämä pitkä tavoite — ymmärtääkseni asian kanssa on oltu liikkeellä lähes yhtä kauan kuin opetusta Kuopion yliopistossa on järjestetty — on nyt saamassa hyväksytyn ainakin välivaiheen, ellei loppua, ja Kuopiossa ollaan samassa asemassa Helsingin kanssa opetuksen suhteen.

En voi muuta sanoa kuin että kun itse tätä asiaa yrittäessäni hoitaa viime vaalikaudella ja hallituksessa siinä epäonnistuin, en sitä onnistunut viemään loppuun saakka, niin olen iloinen, että kollegani tässä hallituksessa on voinut tämän asian esitellä ja saada tähän vaiheeseen. Se onkin niitä harvoja myönteisiä asioita, joita tältä hallitukselta olemme täällä olleet päättämässä.

Ed. K o k k o n e n : Arvoisa puhemies! En aio toistaa kaikkea, mitä olen täällä ensimmäisessä käsittelyssä sanonut, mutta totean, että sosiaali- ja terveysvaliokunta pani nimenomaan määräajan näille selvittelyille siitä syystä, että kilpailutilanne on sairas. Aikaisemmin eduskunta on edellyttänyt, että tämä tilanne perusteellisesti selvitetään.

Yhdyn siihen käsitykseen, mikä täällä on monessa puheenvuorossa lausuttu, että tämän asian valmistelu on ollut puutteellista. Kaikkia asiantuntijoita, joita olisi pitänyt kuulla, ei ole tämän asian käsittelyn yhteydessä kuultu, ei myöskään silloin, kun sosiaali- ja terveysministeriö tätä asiaa valmisteli.

Totean myös, että tämä on epäasiallinen tapa rahoittaa yliopistojen toimintoja. Minusta yliopistojen voimavarat pitää toisella tavalla varmistaa.

Haluaisin nähdä, miten tässä salissa suhtauduttaisiin siihen, että niissä yliopistoissa, joissa on oikeustieteellinen tiedekunta, perustettaisiin asianajotoimisto ja vielä filiaaleja useille paikkakunnille. En usko, että se saisi enemmistön hyväksyntää.

Totean vielä, että Kuopion yliopistossa opetus tietääkseni ei farmasian alalla ole ollut huonoa tähänkään saakka. Se on voitu järjestää, eli ei apteekin perustaminen ole edellytys kunnolliselle farmasian opettamiselle.

Ed. H y s s ä l ä : Arvoisa rouva puhemies! Haluan todeta ed. Tykkyläiselle, kun hän sanoi, että on farmaseuttien opetuksen harjoitteluapteekista kysymys.

Valiokunnassa oli aivan liian vähän aikaa perehtyä tähän kysymykseen, ja miksi ei voitu katsoa asiaa tasapuolisesti? Meillä on Åbo Akademissa, kuten totesin, farmasian laitos. Miten siellä laitetaan farmaseuttien opetus, missä he harjoittelevat, miksi asiaa ei haluttu katsoa kokonaisuutena? Tämä oli täysin valmistelematta.

Kun esitin edes mahdollisuutta asiantuntijakuulemiseen, oli niin kiire siellä, ettei saatu Åbo Akademista asiantuntijaa. Miten siellä laitetaan? Miksi koko maassa ei katsota, että kaikilla olisi samanlaiset edellytykset tähän opiskeluun?

Ed. Huotarille totean, että kyllä tässä vaan tulee yksi apteekki lisää. Tässähän Helsinki saa perustaa yhden apteekin Helsinkiin, Vantaalle tai Espooseen. Apteekkien lukumäärä siis kasvaa, eli tässä on paljon ongelmakohtia, mutta toivotaan, että näitä sitten jatkossa parin vuoden sisällä selvitellään.

Ed. D r o m b e r g : Arvoisa puhemies! Kun ed. Huotari toi esille sen, että jos on lisääntyvää tarvetta, silloin tulee lisätä sivuapteekkeja pääkaupunkiseudulle, nyt kuitenkin katson, että kun tällainen lausuma sanotaan, sillä pitäisi olla jonkinlainen kate.

Minun käsittääkseni tässä on tietty kauppa takana, jolloin on luvattu Helsingin yliopiston apteekille yksi lisäpaikka pääkaupunkiseudulta. Katson, että tämä kaupanteko ei ole ollut oikea tapa hoitaa asiaa, koska tällä alueella on aivan riittävästi apteekkeja ja yksityiset apteekit joutuvat näin kilpailemaan niin sanotun subventoidun apteekkitoiminnan kanssa. Toisin sanoen vapaa kilpailu tulee tästä kyllä kärsimään.

Kun ed. Lahtela edelliskerralla, kun tästä keskusteltiin, halusi, että jopa Joensuuhun tarvittaisiin tällainen yliopistollinen apteekki, mielestäni tämä tarkoittaa, että tämä on yksi askel siihen suuntaan, että miltei joka kaupunkiin ja paikkakunnalle aletaan levittää tätä verkostoa, ei pelkästään siitä syystä, että tämä koulutusta ja opiskelua palvelisi vaan nimenomaan rahastusta.

Ed. P e h k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Helsingin yliopiston apteekin sivuapteekkien määrää ja kokoa ei ole lääkelaissa rajoitettu toisin kuin yksityisten apteekkien. Sen sivuapteekkien sijoittelu on ollut vapaampaa.

Helsingin yliopiston apteekilla ei ole mitään lainsäädännöllisiä velvoitteita erivapauksiensa perusteeksi. Erityisasema vaikeuttaa yksityisten apteekkien toimintaa ja vääristää koko apteekkialan kilpailua.

Yliopiston apteekin nykyinen toimintaperiaate on yksinomaan liiketaloudellinen. Sillä ei ole farmasian alan koulutukseen tai tutkimukseen, lääkehuoltoon tai muuhun terveydenhuoltoon kuuluvia lakisääteisiä tai edes ohjeellisia erityistehtäviä eikä velvoitteita. Kolme neljästä farmasian opiskelijasta suorittaa opintoonsa kuuluvan opetusapteekkiharjoittelun yksityisissä apteekeissa.

Tämä asia on linjakysymys ja pitäisi selvittää perin pohjin. Hinnat eivät laske eikä ole näköpiirissä muutakaan hyötyä.

Ed. Kokkonen: Arvoisa puhemies! On käytetty sivuapteekki-käsitettä hyvin, sanoisinko, holtittomasti. Pyydän huomauttaa siitä, että sivuapteekki perustetaan yleisesti ottaen lääkelain nojalla sellaiselle alueelle, jolle ei ole kannattavaa perustaa apteekkia, eli yleensä taantuville alueille.

Ed. Huotari: Arvoisa puhemies! Ed. Dromberg sanoi, että vapaa kilpailu vaarantuu. Haluan vain korostaa sitä, että uusia apteekkeja ei voi perustaa noin vain. Pitää olla aina lisääntyvä tarve, ja niin on ymmärtääkseni tässäkin asiassa ollut, että lisääntyvän tarpeen mukaan perustetaan, jos on tarvetta. Jos ei ole, sitten ei ole tarvetta, mutta vapaata kilpailua apteekkialalla tällä hetkellä ei ole olemassa. Se on säänneltyä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöön sisältyvä lausumaehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Hallituksen esitys laeiksi aravalain, vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 274/1998 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 11/1998 vp

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Tiusanen: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys 274 laeiksi aravalain, vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain muuttamisesta on merkittävä.

Miksi se on sitä? Se on siksi, että se mahdollistaa kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen tuottamisen maassamme myös tulevaisuudessa. Se nostaa yleishyödyllisen asuntotuotannon määrittelyn ja yleishyödyllisyyden vaatimukset lain tasolle ja estää osaltaan valtion rahoittaman ja asukkaiden maksaman asuntokannan säilymisen edelleenkin vuokrakäytössä.

Ympäristövaliokunta löysi työskennellessään ratkaisun, joka mahdollistaa sekä uusrakentamisen että vanhan aravakannan perusparannuksen turvaamisen. Tästä valiokunta kirjoitti 15 a §:ään uuden 2 momentin, ja siteeraan sen nyt pöytäkirjoihin kokonaisuudessaan:

"Edellä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua tuloutettavaa tuottoa laskettaessa tuoton laskentaperusteeseen ei lueta niitä varoja, jotka omistaja on sijoittanut ennen tammikuun 1 päivää 1980 lainoitettuihin aravavuokra-asuntoihin. Näistä asunnoista omistajille tuloutettavaa tuottoa on kuitenkin käytettävä siten, että voidaan turvata yhteisön tai sen kanssa samaan konserniin kuuluvan 15 b §:ssä tarkoitetun yhteisön vuokra-asuntojen uustuotantoon ja perusparannukseen tarvittavien omien varojen rahoitus. Tuloutus ei myöskään saa vaarantaa yhteisön tai sen kanssa samaan konserniin kuuluvan 15 b §:ssä tarkoitetun yhteisön taloudellista tilannetta eikä vuokra-asuntokannan ylläpitoa."

Tämä on selkokielellä sitä, että omistajayritykset pystyvät käyttämään vanhojen asukkaiden velattomiksi maksamien asuntojen tuottoa. Se merkitsee vuokratuloja ilman niitä rajoituksia, joita tähän yleishyödyllisyyteen on nyt lakiin kirjattu. Ympäristövaliokunnan tekemään lakimuutokseen liittyy kuitenkin edellytys, että mainittua tuottoa on siis käytettävä vuokra-asuntojen uustuotannon ja niiden perusparannuksen turvaamiseksi.

Edelleenkin, puhemies, valiokunnan lausumaehdotuksessa 1 esitetään eduskunnan edellyttävän, että nyt hyväksyttävää lainsäädäntöä vastaava säätely ulotetaan koskemaan kaikkia yksityisoikeudellisia yhteisöjä. Valiokunta toteaa mietinnössään: "Saadun selvityksen mukaan vakuutusyhteisöjen asema valtion asuntolainojen ja korkotukilainan saajana tulee halli-

tuksen piirissä tarkasteltavaksi vuoden 1999 aikana."

Omana käsityksenäni tahdon vielä todeta, että muiden julkisoikeudellisten yhteisöjen kohdalla on erikseen selvitettävä, minkälaista säätelyä tarvitaan vai onko tarvetta minkäänlaiseen lainsäädäntöön.

Keskeisintä, arvoisa rouva puhemies, on se, että tämä lakiesitys ympäristövaliokunnan muutoksin mahdollistaa kohtuuhintaisen valtion tukeman vuokra-asuntotuotannon jatkumisen tässä maassa ja sen, että annettu valtion tuki ohjautuu sinne, minne se on tarkoitettukin, eli sosiaalisin perustein valituille asukkaille. Meillä on kaikilla tiedossa etenkin pääkaupunkiseudun kohtuuttomat vuokramenot ja hinnat asunnoille ja asumiselle ja se, että ihmisten mahdollisuudet näitä maksaa ovat todellakin rajoitetut.

Ed. K a u t t o : Arvoisa puhemies! Sinänsä ei ole mitään huomautettavaa ed. Tiusasen puheeseen, mutta yhteen osuuteen haluan vielä puuttua siksi, että se tulisi merkittyä pöytäkirjoihin. Julkisuudessa ja niin sanotusti kentällä on jonkin verran herännyt keskustelua siitä, kun puhutaan julkisoikeudellisista tai yksityisoikeudellisista yhteisöistä, onko valiokunta tarkoittanut tässä yhteydessä myöskin kuntia ja kuntien omistamia vuokrataloyhtiöitä. Haluan tässä yhteydessä todeta, että näiden osalta todettiin: Ei ole mitään tarvetta ruveta laatimaan vastaavaa lainsäädäntöä, koska niiden osalta tällainen yleishyödyllisyys-käsite liittyy sinänsä jo kunta-käsitteeseen, eli tarkoitus ei valiokunnassa ollut missään vaiheessa, että vastaava lainsäädäntö ulotetaan koskemaan myös kuntakenttää.

Ed. R i m m i : Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsiteltävänä oleva laki on kahdessa aiemmassa käsittelyssä saanut hyvinkin ansaitusti osittain myöskin arvostelua. Kun ympäristövaliokunnassa asiaa käsittelimme, totesimme todella silloin sen seikan, että laki oli äärettömän huonosti valmisteltu. Ainoastaan siitä syystä, että ympäristövaliokunnassa puututtiin hyvin määrätietoisesti näihin puutteisiin, meillä on nyt edessämme tai hyväksyttävänä hyvä lakiesitys, joka turvaa sen, että kohtuuhintainen sosiaalinen vuokra-asuntotoiminta maassa voi jatkua. On erittäin tärkeä asia se, että ympäristövaliokunta hyvässä yhteisymmärryksessä kykeni korjaamaan hallituksen valitettavan heikkoa esitystä.

Rouva puhemies! Haluan lausua tässä yhteydessä myöskin iloni siitä, että tämä arvokas asia on viimeisenä asiana tämän eduskunnan työlistalla. Toivon, että tätä lakia vastaisuudessa erittäin hyvin käytetään ja kohtuuhintaisia asuntoja kansalaisille Suomessa edelleen turvataan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ympäristövaliokunnan mietintöön sisältyvät 1.—3. lausumaehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

P u h e m i e s : Täysistunto on päättynyt.

Täysistunto lopetetaan kello 13.57.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

Valtiopäiväjumalanpalvelus

Tiistaina 16 päivänä maaliskuuta 1999

kello 12

Kokoonnuttuaan kello 11.40 Yliopiston kirjaston edustalle lähtivät eduskunnan jäsenet, eduskunnan pääsihteeri ja eduskunnan oikeusasiamies kulkueena, puhemies ja varapuhemiehet ensimmäisinä, valtiopäiväjumalanpalvelukseen Tuomiokirkkoon, jonne myös muita kutsuvieraita ja yleisöä oli saapunut.

Kun tämän jälkeen valtioneuvoston jäsenet ja oikeuskansleri olivat tulleet kirkkoon ja kaikki asettuneet paikoilleen, saapui kirkkoon Tasavallan Presidentti Martti Ahtisaari jumalanpalveluksen toimittavan papiston vastaanottamana.

Ekumeenisessa valtiopäiväjumalanpalveluksessa toimivat liturgeina ja avustajina lääninrovasti Henrik Andersén ja pastori Olli Hallikainen, metropoliitta Leo ja hiippakunnan asiainhoitaja Jan Aarts sekä päätoimittaja Valtter Luoto. Tekstinlukijana oli eduskunnan puhemies Riitta Uosukainen. Urkujen soitosta huolehti director musices Seppo Murto. Kanttorina toimi diplomilaulaja Hannu Holma. Jumalanpalveluksessa lauloi Helsingin Katedraalikuoro johtajanaan diplomikuoronjohtaja Risto Raikaslehto.

Valtiopäiväsaarnan piti Turun arkkihiippakunnan piispa Ilkka Kantola. Saarna kuului seuraavasti:

Panem et circenses, leipää ja sirkushuveja. Mikäli valtio onnistuu järjestämään ihmisille riittävästi ruokaa ja viihdettä, silloin kansa on tyytyväistä eikä ala pohtia syvempiä poliittisia kysymyksiä. Ihmisten kiinnostus politiikkaa kohtaan lopahtaa heti, kun he ovat saaneet vatsansa täyteen ja taskuunsa vapaalippuja kilpa-ajoihin. Ihmisille riittää, että heille annetaan leipää ja sirkushuveja. Kansalaisten käsitys hyvän ja tavoiteltavan elämän sisällöstä on suppea. Elämä on tyydyttävää, jopa hyvää silloin, kun on riittävästi ruokaa ja viihdettä.

Tähän tapaan pohdiskelee roomalainen runoilija Juvenalis satiirissaan toisen vuosisadan alussa. Hän murehtii sitä, että valtio on aloittanut vastikkeettoman ruoan jakamisen ja että ihmisille annetaan vapaa pääsy erilaisiin viihdetilaisuuksiin. Seurauksena on, etteivät kansalaiset vaivaudu edes äänestämään. Runoilija-satiirikon mielestä tällainen on merkki moraalisesta rappiosta ja tapain turmeluksesta. Antiikin suurten filosofien opetuksen mukaan ihmiselle hyvä elämä muodostuu aktiivisesta toiminnasta ja erilaisten moraalisten ja älyllisten hyveiden, ennen kaikkea kohtuullisuuden, harjoittamisesta. Filosofinsa tunteva satiirikko-kirjailija yrittää muistuttaa, ettei sivistynyt ihminen elä pelkästään hetkellisestä tarpeen tyydytyksestä, vaan pyrkii myöskin kohti yhteistä hyvää.

Tässä jumalanpalveluksessa kuulemamme Vanhan testamentin teksti tuntuu kiinnittävän huomiota samaan asiaan kuin roomalainen runoilija-kirjailija Juvenalis, nimittäin leivän ylikorostuneeseen asemaan hyvän elämän takaajana. Viidennessä Mooseksen kirjassa esitetään Mooseksen puheena pitkä tekstikokonaisuus, jossa israelilaisille muistutetaan Jumalan kymmenestä käskystä ja kuuliaisuusvelvollisuudesta. Tekstissä esitetään israelilaisten johtajan opetuspuheena tulkinta siitä, miksi tuo autiomaassa vaeltava paimentolaisheimo oli joutunut kärsimään niin monissa koettelemuksissa. Johtaja tulkitsee lähimenneisyyden kärsimykset Jumalan antamaksi kurituksekseksi, jotta ylpeiksi ja itsevarmoiksi käyneet ihmiset jälleen nöyrtyisivät ja ymmärtäisivät oman paikkansa Kaikkivaltiaan edessä. Tekstin Mooses tekee ihmisille tiettäväksi, että kärsimyk-

set ja koettelemukset ovat olleet tarpeen, sillä niiden avulla Jumala "halusi osoittaa teille, ettei ihminen elä ainoastaan leivästä, vaan kaikesta mitä Herra sanoo". (5. Moos. 8:3)

Leipä on välttämätön elämälle, mutta hyvään elämään tarvitaan muutakin. Roomalainen Juvenalis oli sitä mieltä, että hyvään elämään tarvitaan leivän lisäksi yhteiskunnallista osallistumista. Vanhan testamentin Mooses sanoo, että hyvään elämään tarvitaan paitsi leipää, myös Jumalan sanojen kuulemista.

Mooses ajattelee niin kuin ala-asteikäinen koululainen. Mooseksen näkökulma on sama kuin kahdeksanvuotiaan, joka ei ole elämäänsä tyytyväinen, vaikka hän saa joka viikko nauttia upeita hampurilaisaterioita, katsoa uusimpia musiikkivideoita ja käyttöönsä 200 markan viikkorahan sekä ylleen uusimmat muotivaatteet. Lapsi toivoisi tämän kaiken aineellisen hyvän lisäksi sitä, että hän kuulisi äidin tai isän sanoja ja puhetta. Lapsi kaipaa sitä, että hän saisi päivittäisen määräannoksen vanhempiensa sanoja. Vastapäätä suurta maailmaa oleva kahdeksanvuotias tietää, ettei hän elä ainoastaan leivästä vaan kaikesta, mitä hänen vanhempansa hänelle sanovat. Äidin ja isän sanat, nuo läsnäolon ja välittämisen merkit, ovat hänen perusravintoaan. Ilman niitä hän riutuu. Ilman välittämistä kahdeksanvuotiaat nääntyvät siitä huolimatta, että heillä on riittävästi ruokaa.

Kun lapset ystävällisten sanojen nälässä riutuvat, he eivät löydä kulkukelpoista tietä hyvään elämään. Kun lapset eivät kuule aikuisten sanoja, he eivät opi tietämään, mitä elämä on. Jos ei heille puhuta, jos ei heidän lähelleen pysähdytä, he eivät opi tekemään eroa vaarallisen tien ja turvallisen polun välillä. Paljosta leivästä ja runsaasta aineellisesta hyvästä ei juuri ole apua silloin, jos lapsi sanojen kuulemisen puutteessa ajautuu tuhon tielle. Suurikaan viikkoraha tai uusimmatkaan muotivaatteet eivät ole avuksi silloin, kun lapsi tai nuori on sanojen kuulemisen puutteessa ja nälässä ajautunut huumekokeilujen kautta tuhoisaan riippuvuuteen. Jos hänelle olisi videon sijasta annettu syli, leivän sijasta sanoja, hän kenties olisi kyennyt puolustautumaan. Liian myöhään hänen vanhempansa tajuavat, ettei lapsi ja nuori elä ainoastaan leivästä vaan myöskin sanoista, joita hänelle puhuvat ne, jotka välittävät hänestä.

Mooses on kiistatta oikeassa. Sanat — ystävälliset, huolta pitävät ja läsnäolon tunnun tuovat sanat — ovat elämän perusravintoa. Mooseksen puheen uskonnollinen erityispiirre on se, että hän asettaa leivän ja Jumalan puheen toisiaan täydentäviksi hyvän elämän edellytyksiksi. On helppo havaita, että kyseessä on jo klassiseksi tulleen erottelun tekeminen välineiden ja arvojen välillä. Hyvään elämään tarvitaan sekä välineitä että arvoja. Mooses voisi sanoa yhtä hyvin: Ei ihminen elä ainoastaan välineistä vaan kaikesta siitä, mikä antaa hänen elämälleen merkityksen ja mielen.

Välineiden merkityksen korostuminen on yhteydessä sekä nälkään että ahneuteen. Leipää ja muuta aineellista hyvää kaipaavat ylenmäärin niin ahneet kuin puutteen alaisetkin. Unelma suuremmasta aineellisesta hyvästä täyttää niin ahneen kuin puutetta kärsivänkin ihmisen mielen. Se on ainoa, jonka parissa heidän ajatuksensa askaroivat, siinä on heidän maailmansa. Siinä he riippuvat kiinni koko sydämestään ja sielustaan. Siinä on heidän jumalansa, totesi Luther aikanaan.

Yhteisön kannalta tuhoisinta on se, jos rikkaat ja hyväosaiset alkavat uskoa, että heidän hyvä elämänsä on ainoastaan leivästä riippuvaista. Jos he alkavat ajatella, että he voivat lisätä onnellisuuttaan vain hankkimalla lisää leipää ja kasvattamalla omaisuuttaan. Tällainen epäraamatullinen näkemys on omiaan konkretisoitumaan ahneutena, jolla rajallisten välineiden maailmassa on kohtalokkaita seurauksia. Sivistysvaltiossa köyhyyden yksi keskeinen syy on hyvinvoivien ihmisten ahneus; se, että rikkaat ja hyväosaiset ovat alkaneet pitää hyvän elämän välineitä elämän perimmäisenä päämääränä ja syvimpänä merkityksenä ja mielenä. Kansanvaltaan nojautuvassa sivistysvaltiossa köyhien määrällä on taipumus vähentyä sitä mukaa, kun ihmiset pitävät jumalanaan jotain muuta kuin aineellista vaurautta.

Kära gudstjänstdeltagare! Gudstjänsten är en tillflykt, när vi söker den sanne Guden och hans tilltal. I gudstjänsten hämtar vi kraft att motstå frestelsen att låta det materiella bli vår gud. I Gamla testamentet finns ett undervisningstal, som tillskrivs Moses och som är avsett att användas i motsvarande situation. Talet innehåller Guds tio bud som en grund, på vilken ett etiskt sökande samfund kan försöka bygga en god livsordning. Att ta emot Guds ord är att ta emot regler för ett gott liv. Sådana ord är "älska Herren, din Gud, över allt annat och din nästa som dig själv" och "allt vad ni vill att människorna skall göra er, det skall ni också göra dem". Ord som dessa är också vägkost för vårt samhälle.

Moses kunde ha sagt åt sitt folk: Detta samfund lever inte endast av bröd, utan av att man i samhället följer de etiska regler Gud har uppenbarat. Om Gud inte hade gett oss dessa regler och ej heller skapat människor med ett etiskt sinnelag, skulle det inte vara någon nytta ens med mycket bröd. Guds ord gör livet möjligt.

Rakkaat sanankuulijat! Jumalanpalvelus on paikka, jossa etsimme todellista Jumalaa ja hänen ravitsevaa puhettaan. Jumalanpalvelus on paikka, jossa etsimme voimia vastustaa kiusausta asettaa aineellinen omaisuus jumalaksemme. Vanhassa testamentissa Mooseksen puheena esitetty pitkä opetuspuhe on alun perin tarkoitettu käytettäväksi juuri tällaisessa tilanteessa. Puhe sisältää Jumalan kymmenen käskyä, joiden varaan eettisesti harhaileva yhteisö voi yrittää rakentaa hyvän elämän järjestyksensä. Jumalan ravitsevien sanojen kuuleminen on hyvän elämän sääntöjen vastaanottamista. Sellaisten kuin "rakasta Jumalaa yli kaiken ja lähimmäistäsi niin kuin itseäsi" sekä "kaikki, minkä tahdotte ihmisten tekevän teille, tehkää te heille". Tällaiset Jumalan sanat ovat erityisesti yhteisön elämän ravintoa. Mooses olisikin voinut sanoa kansalleen: Ei tämä yhteisö elä ainoastaan leivästä vaan myös siitä, että yhteisössä noudatetaan Jumalan ilmoittamia eettisiä sääntöjä. Jos Jumala ei olisi ilmoittanut noita sääntöjä taikka luonut ihmiseen eettistä tajua, ei edes paljosta leivästä olisi apua. Jumalan sanat tekevät elämän mahdolliseksi.

Kristittynä uskon, että tässä ei kuitenkaan ole kaikki, eivät kaikki Jumalan sanat. Jeesuksen ja Paavalin opetuksista saa sen käsityksen, että todellinen hyvä elämä ei löydy edes etiikasta. Paavali kirjoittaa tuskaisen oloisena Korinton seurakunnalle: Vaikka jakaisin kaiken omaisuuteni nälkää näkeville, mutta minulta puuttuisi rakkaus, en sillä mitään voittaisi. Ihminen ei elä ainoastaan etiikasta vaan siitä, että häntä rakastetaan. Hyvään elämään tarvitaan joku toinen, joka uskollisesti ottaa minut syliinsä yhä uudelleen. Aikuinen ei lopulta ole kokonaan eri ihminen kuin lapsi. Ei hänkään löydä tietään, ellei joku puhu hänelle ystävällisesti, ellei joku kulje vierellä ja ole läsnä hänen ilossaan ja surussaan. Myös aikuista uhkaa riutuminen, jos häntä ei oteta syliin sellaisena kuin hän on uupuneena, pettyneenä ja heikkona.

Tässä jumalanpalveluksessa kanssamme on ollut hän, meidän Herramme ja Vapahtajamme, joka sanoillaan ravitsee, uudistaa ja rohkaisee meitä, katsoimmepa sitten takanamme oleviin pettymyksiimme tai edessämme oleviin uusiin haasteisiin. Hänessä meille lahjoitetaan uskollinen syli ja rakastavat sanat. Hänessä meille ojennetaan elämän leipä.

Jumalanpalveluksen päätyttyä poistuivat kirkosta Tasavallan Presidentti ja valtioneuvoston jäsenet, eduskunnan puhemies, varapuhemiehet ja jäsenet sekä muut kutsuvieraat ja lähtivät Eduskuntataloon, jossa valtiopäivien avajaiset tapahtuivat.

Vaalikauden päättäjäiset

Eduskunnan istuntosalissa

maaliskuun 16 päivänä 1999

Pöytäkirja, joka laadittiin vaalikauden 1995—1998 päättäjäisistä Eduskunnan istuntosalissa tiistaina 16 päivänä maaliskuuta 1999.

Oltuaan läsnä Tuomiokirkossa pidetyssä, kello 12 alkaneessa valtiopäiväjumalanpalveluksessa saapuivat Tasavallan Presidentti Martti Ahtisaari sekä eduskunnan puhemies, varapuhemiehet ja jäsenet Eduskuntataloon. Eduskunnan jäsenet ja eduskunnan oikeusasiamies asettuivat paikoilleen eduskunnan istuntosalissa. Diplomaattikunta ja muut kutsuvieraat asettuivat niin ikään paikoilleen istuntosalin parvilla. Valtioneuvoston jäsenet ja oikeuskansleri saapuivat heille varatuille paikoille puhemiehen korokkeen vasemmalle puolelle. Tämän jälkeen tuli paikalleen eduskunnan puhemies Riitta Uosukainen seurassaan allekirjoittanut eduskunnan sihteeri.

Tämän jälkeen saapui istuntosaliin valtiopäivien juhlamenojenohjaajan saattamana sekä eduskunnan varapuhemiesten ja adjutanttien seuraamana Tasavallan Presidentti Martti Ahtisaari asettuen korokkeelle puhemiehen viereen.

Eduskunnan puhemies Riitta Uosukainen lausui Tasavallan Presidentille eduskunnan tervehdyksen seuraavin sanoin:

Herra Tasavallan Presidentti!
Herr Republikens President!

Vuonna 1995 valittu eduskunta on Teidän kutsustanne, Herra Tasavallan Presidentti, nyt kokoontunut päättämään merkittävää vaalikautta.

Den år 1995 valda riksdagen har på inbjudan av Er, Herr Republikens President, samlats för att avsluta en viktig valperiod.

Eduskunta on tehnyt kuluneiden neljän vuoden aikana yhteiskuntaa huomattavalla tavalla uudistavia päätöksiä, jotka ohjaavat isänmaan tulevalle vuosituhannelle. Talouden kasvu ja valtiontalouden tasapainottaminen ovat olleet merkittäviä suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan kannalta. Velkaantumiskierteen katkaiseminen on ollut vaalikauden keskeinen tehtävä.

Hyvinvoinnin säilymisen kannalta olennaisen tavoitteen saavuttaminen on vaatinut tältä eduskunnalta myös inhimillisesti vaikeita päätöksiä. On ollut hyvä, että ratkaisumalleja on pohdittu laajassa yhteistyössä.

Hyvinvointi vaatii jatkuvaa ponnistelua. Talouden kasvun lisäksi on kiinnitettävä jatkuvaa huomiota työllisyyden parantamiseen. Vaikka maahamme onkin syntynyt lähes 200 000 uutta työpaikkaa, on meidän edelleen ponnisteltava herpaantumatta uusien työpaikkojen luomiseksi ja työnteon kannustavuuden parantamiseksi. Työttömyyttä ei pidä hyväksyä osaksi suomalaista yhteiskuntaa. Yhdenkään etutahon oman edun valvonta ei saa muodostua esteeksi sellaisille uudistuksille, joilla hyvinvointia tuottavia työpaikkoja syntyy yrityksiin lisää.

Suomi liittyi eduskunnan 17.4.1998 tekemän päätöksen mukaisesti Euroopan unionin suuren enemmistön mukana Euroopan talous- ja rahaliitto Emun kolmanteen vaiheeseen. Euroalueen osana Suomi vahvisti historiallisella tavalla asemaansa ja vaikutusmahdollisuuksiaan. Tuon alueen osana suomalaiset pääsevät nauttimaan

entistä suuremmasta taloudellisesta turvallisuudesta ja vakaudesta. Tämä konkretisoitui korkojen selvänä laskuna liittymispäätöksen jälkeen, vaikka Emun kolmas vaihe alkoi vasta kuluvan vuoden alusta. Tällä vakaudella on myönteinen vaikutus jokaisen suomalaisen taloudelliseen tulevaisuuteen. Euroalueen jäsenyys liittää meidät kiinteästi valmistelemaan koko läntisen Euroopan tulevaisuutta.

Kansalliseen tulevaisuuteemme ja sitä koskevaan päätöksentekoon eniten vaikuttava muutos on kuitenkin ollut huolellisesti valmisteltu ja käsitelty valtiosääntöuudistus. Komiteatyöhön perustuva hallituksen esitys käsiteltiin eduskunnassa perusteellisesti ja parasta mahdollista muotoa hakien. Perustuslakivaliokunta ansaitsee erityisen maininnan siitä, että se pystyi tekemään täysin yksimielisen mietinnön. Tämä on uuden perustuslain arvon mukaista kansallista yksituumaisuutta.

Den reform som allra mest påverkar vår nationella framtid och besluten gällande den är dock den reviderade konstitutionen, som beretts och behandlats med största omsorg. Riksdagen behandlade ingående regeringspropositionen, som utgick från det arbete en för ändamålet tillsatt kommitté hade utfört. Under behandlingens lopp försökte riksdagen finna den optimala formen för grundlagen. Grundlagsutskottet förtjänar ett särskilt omnämnande för att det lyckades prestera ett enhälligt betänkande. Detta är ett tecken på nationell endräkt, helt i linje med den nya grundlagens dignitet.

Eduskunnan hyväksymä ja seuraaville valtiopäiville lepäämään jäänyt uusi perustuslaki kirkastaa parlamentarismia. Käytännössä se edellyttää eduskunnan ja sen luottamusta nauttivan hallituksen hyvää yhteistyötä. Eduskunnan poliittisen aseman korostuminen lisää samalla eduskunnan ja kansanedustajien vastuuta tehtävistä päätöksistä. Käyttäessään valtaansa eduskunta on avoimen tarkastelun alaisena, mikä antaa kaikille suomalaisille entistä paremman mahdollisuuden arvioida kansanedustajien ja eduskuntaryhmien toimintaa.

Työtään nyt päättävä eduskunta on ensimmäinen, joka on käsitellyt Euroopan unionin asioita osana normaaleja tehtäviä. Suuren valiokunnan kautta pääosin tapahtuva eduskunnan ja valtioneuvoston jatkuva yhteydenpito EU-asioiden osalta on osoittautunut erittäin onnistuneeksi menettelyksi.

Suuren valiokunnan työn perusteellisuus ja säännöllisyys on perusteltua siksikin, että valtioneuvoston on nautittava omassa Eurooppa-politiikassaan eduskunnan luottamusta, ovathan lukuisat uudistukset kansallisesti erittäin merkittäviä. Tämä on antanut maamme hallitukselle tukevan selkänojan vaikeisiinkin neuvotteluihin.

Herra Tasavallan Presidentti! Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittinen asema on viime vuosien aikana parantunut kestävällä tavalla. Teidän tekemällänne työllä, Herra Tasavallan Presidentti, on tässä myönteisessä kehityksessä ollut suuri merkitys.

Ottamalla aktiivisen roolin Euroopan unionin jäsenmaana olemme vahvistaneet asemaamme ja saaneet äänemme hyvin kuuluviin. Tekemällä laaja-alaista yhteistyötä kansainvälisen yhteisön toimijoiden kanssa Suomi on parantanut omaa ja lähialueidensa asemaa.

Suomen tapa työskennellä Euroopan unionissa on saanut paljon kiitosta osakseen. Olemme valvoneet omaa etuamme toimimalla sovittelevana ja rakentavana yhteistyökumppanina. Vasta neljä vuotta EU:n jäsenenä toimineelle maalle saavutettu asema ja arvostus ovat merkittäviä osoituksia onnistumisesta.

Liittyminen euroalueeseen oli kansallisesti merkittävä päätös. Se nosti Suomen ulkopoliittiselta asemaltaan historiallisen vankalle jalustalle. Olemme niiden eurooppalaisten maiden joukossa, jotka määrittelevät koko Euroopan taloudellista rakentamista. Päätös vahvisti asemaamme merkittävästi.

Pohjoisen ulottuvuuden käsite on tullut osaksi Euroopan unionin toimintaa Suomen aloitteesta. Pohjoinen ulottuvuus parantaa Suomen aseman lisäksi myös lähialueidemme asemaa, mikä avaa Suomelle raja- ja lähialueyhteistyössä jälleen uusia mahdollisuuksia.

Samasta syystä valmisteilla olevalla EU:n Venäjä-strategialla on Suomelle suuri merkitys. Onnistuessaan kokonaisvaltainen Venäjä-strategia solmii Venäjän ja Euroopan unionin välille lukuisia uusia toiminnallisia siteitä. Venäjän yhteiskunnallisella ja taloudellisella kehityksellä on suuri merkitys Suomelle ja koko Euroopalle. Suomella onkin erityinen vastuu strategian toimeenpanossa, koska se tulee voimaan juuri Suomen EU-puheenjohtajuuden alkaessa.

Euroopan unionin komission ero osoitti, että Suomen ajama avoimuus on välttämätöntä unionin toiminnassa.

Suomi toimii Euroopan unionin puheenjohta-

jana tämän vuoden jälkimmäisellä puoliskolla. Asema on isänmaallemme historiallinen ja meille hyvin vaatelias.

Turvallisuuspoliittisen yhteistyön lisääntyminen on ollut tähdellistä myös EU:n ulkopuolella. Suomi on liittynyt Pohjois-Atlantin liiton Naton rauhankumppanuusohjelmaan ja toiminut siinä aktiivisesti. Sen ohjelman tuettavana tavoitteena on erityisesti Naton laajentumisen yhteydessä ollut pelättyjen jännitteiden vähentäminen ja yhteinen rauhanturvatoiminta. Kokemukset ovat olleet myönteiset.

Suomen harjoittama vakauspolitiikka on parhaalla tavalla turvannut ulkopoliittisen asemamme. Ulko- ja turvallisuuspolitiikan kulmakivenä olevaa sotilaallista liittoutumattomuutta ei ole ollut tarvetta muuttaa. Olemme viisaasti hakeutuneet laajaan yhteistoimintaan sulkematta pois eri tulevaisuuden vaihtoehtoja.

Herra Tasavallan Presidentti! Samaan aikaan kuin lainsäädäntövalta ja hallitusvalta ovat saaneet aikaan kuvaamiani myönteisiä kehityspiirteitä, kansalaisten turvattomuuden tunne on kuitenkin kasvanut. Monimuotoinen fyysinen ja henkinen väkivalta, perheväkivalta, lasten väkivaltarikokset, huumerikollisuus, talousrikokset ja suunnitelmallinen yhteiskunnallinen terrorikin pelottavat ja puhuttavat.

Ilmiöihin on puututtava. Toki on kiinnitettävä huomiota lainsäädäntöön ja sen osuvuuteen, järjestysvallan resursseihin, rikosten uhrien ja heidän omaistensa asemaan sekä kaikkien suomalaisten tasaveroiseen mahdollisuuteen tehdä ja saada oikeutta, mutta ennen kaikkea on palautettava kansalaisten usko oikeudenmukaisuuteen kaikenikäisiä kohtaan. Jokaisessa konkreettisessa kysymyksessä on punnittava asioita oikeudenmukaisuuden ja sen puutteen välillä. Siinä ei kerta kaikkiaan saa tinkiä.

Ja tätäkin tärkeämpää on pureutua ytimiin, punnittuihin perusarvoihimme. Jos suomalaisissa kodeissa aikuiset eivät uskalla olla aikuisia ja lapset eivät saa olla lapsia ja kuri käsitetään rangaistukseksi eikä turvaksi, hukka meidät perii. Turvallisuuden luovat rakkaus ja rukous tässä ihanassa isänmaassa. Suomi on toistaiseksi kansainvälisesti verraten lintukoto. Haasteellinen tehtävämme on säilyttää se sellaisena.

Lainsäädäntövalta, hallitusvalta ja riippumattomat tuomioistuimet tehköötsiassa osansa ja näyttäköötsuuntaa. Mutta jokaisessa yksilössä itsessään, jokaisessa kodissa perhemuotoon katsomatta ja jokaisessa yhteisössä on otettava vastuu itsestä ja muista. Vastuullisuus luo elämänlaatua, ja me olemme yhdessä tähän tavoitteeseen kurkottamassa.

Herr Republikens President! Jag ber att till Er få framföra riksdagens hälsning och försäkran om vördnad.

Herra Tasavallan Presidentti! Esitän Teille eduskunnan tervehdyksen ja kunnioituksen vakuutuksen.

Tasavallan Presidentti julisti tämän jälkeen eduskunnan työn päättyneeksi kuluneelta vaalikaudelta seuraavin sanoin:

Arvoisa Puhemies!
Suomen Kansan Edustajat!
Ärade Talman!
Representanter för Finlands Folk!

Nyt työnsä päättävä eduskunta on voinut kolmen edeltäjänsä tavoin antaa luottamuksensa koko vaalikauden toimineelle hallitukselle. Tämä on tehnyt mahdolliseksi suunnitelmallisen työn niin lainsäädännössä kuin valtiontaloutta koskevissa päätöksissä.

Suomi putosi kuluneen vuosikymmenen aikana vaikeaan lamaan mutta kykeni vähittäin astumaan vakaan elpymisen tielle. Kansainvälinen asemamme on ratkaisevasti muuttunut. Työnsä päättävä eduskunta on ollut tässä yhteistyökykyinen vastuunkantaja.

Yksi keskeinen vaalikauden lainsäädäntöurakka liittyi perustuslakiuudistukseen, jonka käsittely siirtyy uudelle eduskunnalle.

Taakse jäänyt neljän vuoden jakso oli ensimmäinen kokonainen eduskunnan vaalikausi, jonka aikana Suomi oli Euroopan unionin jäsen. Jäsenyyden alkuvaihe on ohi. Sopeutuminen yhteiseen eurooppalaiseen päätöksentekoon ja sen kautta vaikuttamiseen on sujunut hyvin kaikkien valtioelinten osalta.

Tämä eduskunta muistetaan myös siitä, että se teki päätöksen Suomen liittymisestä Talous- ja rahaliiton kolmanteen vaiheeseen. Muutenkin eduskunta osallistui merkittävällä tavalla Euroopan unionia koskevan politiikan kansalliseen valmisteluun ja päätöksentekoon.

Eduskunta on muun suomalaisen yhteiskunnan tavoin edennyt vaativampaan kansainvälistymisen kauteen. Etenkin sopeutuminen EU-päätöksentekoon on suuri haaste. Se ei ole pienelle piirille kuuluvaa salatiedettä, vaan hyvin käytännöllinen tapa parantaa suomalaisten hyvinvoin-

tia eurooppalaisessa yhteistyössä. On välttämätöntä, että Euroopan unioni ja sen instituutiot nauttivat kansalaistensa täyttä luottamusta.

Kansainvälinen toimintaympäristömme on jatkuvassa muutoksessa. Muutos on ollut ajoittain niin nopeaa, että se on koetellut monien väestöryhmien sopeutumiskyvyn rajoja. Korkean teknologian viennin nopea kasvattaminen on kuitenkin tehnyt mahdolliseksi nykyisen taloudellisen kasvun, jota vilkastunut kotimainen kysyntä nyt tukee.

Naapurimme Venäjä on syvässä kriisissä, josta selviäminen vaatii monia kipeitä ratkaisuja venäläisiltä itseltään. Venäjä tarvitsee myös ulkopuolista tukea, kun se ryhtyy toteuttamaan uudistuksia. Venäjän federaation kehittyminen toimivaksi valtioksi vie aikaa, eikä se ole riskitöntä.

Baltian maat ovat edistyneet nopeasti matkalla kohti Euroopan unionin jäsenyyskriteerien täyttämistä. Olemme tyytyväisinä panneet merkille, että Venäjä on osoittanut valmiutta sopia auki olevista rajakysymyksistä Viron kanssa.

Maamme sisäistä turvallisuutta rakennetaan entistä enemmän myös kansainvälisen yhteistyön avulla. Euroopan unionin ylimääräinen huippukokous Tampereella ensi syksynä keskittyy juuri näihin kysymyksiin. On kuitenkin muistettava, että turvallisuuden tärkein tekijä, yhteiskunnan terve perusta, syntyy täällä kotimaassa tehtävillä päätöksillä.

Brottsligheten har förändrats under detta årtionde. Våldsbrott begås allt oftare av unga som är på väg att bli utslagna ur det övriga samhället. Målet för en allt större del av egendomsbrotten är att få ihop pengar till den dagliga narkotikadosen.

Många gånger sägs strängare kontroll och straff vara en lösning på dessa problem. Om det stannade vid det skulle ändå bara symtomen behandlas. Det gäller att gripa in i själva orsaken. Fängelset är inte en plats där man i första hand löser de ungas problem. Situationen för dem som hotas av utslagning måste förbättras genom konkreta åtgärder. Öppenvården för dem som är beroende av narkotika och rehabiliteringen av dem så att de kan återta sin plats i samhället måste effektiveras avsevärt.

Rikollisuus on muuttunut tällä vuosikymmenellä. Väkivaltarikoksiin syyllistyvät entistä useammin nuoret, jotka syrjäytyvät muusta yhteiskunnasta. Toisaalta omaisuusrikoksista entistä suuremmassa osassa tavoitteena on saada rahaa päivittäistä huumeannosta varten.

Ratkaisuksi näiden ongelmien hoitoon on usein tarjottu valvonnan ja rangaistusten tiukentamista. Mikäli asia jäisi vain tähän, se olisi kuitenkin pelkkää oireiden hoitoa. On puututtava itse syihin. Vankila ei ole paikka, jossa nuorten ongelmia ensisijaisesti ratkaistaan. Syrjäytymisuhan alla olevien asemaa on parannettava konkreettisin toimenpitein. Huumausaineista riippuvaisten avohoitoa ja kuntouttamista takaisin osaksi muuta yhteiskuntaa on huomattavasti tehostettava.

Työ, joka tällä vuosikymmenellä on tehty kansantalouden ja valtiontalouden tilan parantamiseksi, ei ole ollut eikä saa olla itsetarkoitus. Sillä on tavoiteltu suomalaisten hyvinvoinnin turvaamista ja vakiinnuttamista. Lamasta kärsivät eniten ne, jotka menettivät oman työpaikkansa tai yrityksensä. Kun nyt olemme päässeet vakaan kasvun vaiheeseen, meidän on pidettävä huolta siitä, että työn hedelmät jakautuvat oikeudenmukaisesti eri alueiden ja ihmisten välillä. Maan työkykyinen ja -ikäinen väestö on työllistettävä. Tästä tavoitteesta ei ole perääntyminen.

Viime vuodet ovat olleet maataloudelle ja maaseudulle vaativan sopeutumisen aikaa. Valitettavasti elintarviketeollisuuden näkymät ovat heikentyneet. On tärkeää, että hallitus on sitoutunut täyteen korvaukseen maataloudelle Agenda 2000:ssa tehtävistä leikkauksista. Annan suuren arvon sille, että kansallinen yksimielisyys maatalouden ja elävän maaseudun tulevaisuuden turvaamiseksi on vahvistunut.

Suomen kansan vahvuus on ollut yhteistyö ja yhteisvastuu vaikeina aikoina. Onkin huolestuttavaa, että nyt hyvinä aikoina itsekkyys ja muista piittaamattomuus näyttää lisääntyneen. Pitkällä aikavälillä menestyvän yhteiskunnan tärkeimpiä tunnusmerkkejä on se, että huolta kannetaan myös vähempiosaisista ihmisistä ja hitaammin kehittyvistä alueista. Myös yritykset, jotka pitävät huolta kaikista työntekijöistään, menestyvät lopulta parhaiten.

Muutaman päivän kuluttua pidettävissä vaaleissa äänestäjät päättävät seuraavaksi vaalikaudeksi eduskuntaan valittavista kansanedustajista. Toimivan demokratian keskeinen tunnusmerkki on aktiivinen osanotto vaaleihin. Joillekin äänestämättä jättäminen on tietoinen protesti. Se on kuitenkin hedelmätön ja tehoton keino.

Enligt färska rön förhåller sig människorna misstänksamt, delvis rentav avvisande, till det politiska beslutsfattandet. Om medborgarna inte tycker sig kunna påverka gemensamma angelä-

genheter kan missnöjet med tiden förgifta atmosfären i samhället och finna andra utlopp. Förtroendet måste återställas. Det gäller att visa att man på demokratisk väg kan förändra samhället och stärka välfärden, så som vi har lyckats göra under hela vår självständighet.

Medborgarna måste kunna veta vilka alternativ de har att välja mellan. En värdediskussion är en förutsättning för en fungerande demokrati. Att visa på alternativen är en uppgift för de partier och kandidater som nu är mitt uppe i valarbetet.

Tuoreiden tutkimusten mukaan ihmisten suhtautuminen poliittiseen päätöksentekoon on epäilevää, osin jopa torjuvaa. Elleivät kansalaiset koe voivansa vaikuttaa yhteisiin asioihin, tyytymättömyys saattaa ajan mittaan myrkyttää yhteiskunnan ilmapiirin ja purkautua muita reittejä. Luottamus on palautettava. On osoitettava, että demokraattista tietä voidaan muuttaa yhteiskuntaa ja vahvistaa hyvinvointia, kuten olemme onnistuneet tekemään koko itsenäisyytemme ajan.

Kansalaisten on voitava tietää, millaisia vaihtoehtoja heillä on valittavanaan. Arvokeskustelu on toimivan kansanvallan edellytys. Vaihtoehtojen esittäminen on nyt vaalityötä tekevien puolueiden ja ehdokkaiden tehtävä.

Ärade talman!
Ärade riksdagsmän!

Jag tackar riksdagen för det arbete den har utfört nationen till fromma och förklarar riksdagsarbetet under denna valperiod avslutat.

Arvoisa puhemies!
Arvoisat kansanedustajat!

Kiitän eduskuntaa sen työstä kansakunnan hyväksi ja julistan eduskunnan työn tältä vaalikaudelta päättyneeksi.

Kun tämä oli tapahtunut, poistui Tasavallan Presidentti juhlamenojenohjaajan saattamana ja adjutanttien seuraamana istuntosalista, minkä jälkeen valtioneuvoston jäsenet ja oikeuskansleri lähtivät paikoiltaan.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

Kun virallinen päättäjäistilaisuus näin oli päättynyt, jäivät eduskunnan jäsenet vielä hetkeksi istuntosaliin, jolloin puhemies Riitta Uosukainen lausui seuraavat jäähyväissanat:

Arvoisat edustajatoverit!
Ärade riksdagskamrater!

Itsenäisyytemme ajan 24. eduskunta on viimeistä kertaa koolla valtiopäivillä. Olemme työmme tehneet ja jätämme sen nyt suomalaisten arvioitavaksi.

Kuluneiden neljän vuoden aikana toimintaympäristömme muutos on jatkunut voimakkaana. Talouden kasvusta huolimatta on eduskunta joutunut lukuisten vaikeiden valintojen äärelle. Taloudellisten voimavarojen ollessa hyvin rajalliset on eduskunnan vaativana tehtävänä ollut tehdä valintoja ja suunnata ne mahdollisimman oikein ja oikeudenmukaisesti.

Eduskunnan toimintaa on helpottanut se, että lainsäädäntöä on valmistellut poikkeuksellisen laajapohjainen enemmistöhallitus. Hallituksen sateenkaarimaisuus ei kuitenkaan ole rajoittanut eduskunnan työtä tai keskustelua. Hallituksen lakiehdotuksia on myös korjattu ja eräitä hylätty, niin kuin parlamentarismin luonteeseen kuuluu.

Kansainvälisten asioiden, mutta erityisesti Euroopan unionin asioiden suuri lisääntyminen on ollut tälle eduskunnalle leimallista. Tapahtunut muutos kertoo Suomen ja koko ympäristömme voimakkaasta kansainvälistymisestä.

Verrattuna muihin Euroopan unionin jäsenmaihin Suomen eduskunnalla on poikkeuksellisen merkittävä ja myönteinen asema Eurooppa-politiikassa. Näin tulee olla edelleen. Tällainen asema vaatii kansanedustajilta ahkeruutta ja hyvää perehtyneisyyttä jatkuvasti muuttuviin Eurooppa-kysymyksiin. Eduskunnan suuri valiokunta on onnistunut vaativassa tehtävässään oivallisesti. Olkoon tämä hyvänä esimerkkinä ensi sunnuntaina valittavalle eduskunnalle.

Hyvät edustajatoverit! Kiitän lämpimästi teitä kaikkia hyvin tehdystä työstä. Olette tehneet kansanedustajan vaativaa työtä ahkerasti ja vilpittömästi. On oikein, että jokainen on parhaalla tavallaan persoonallisesti pyrkinyt työskentelemään kansalaisilta saadun luottamuksen arvoisesti. Erilaiset näkemykset ja ratkaisumallit ovat tärkeä osa toimivaa demokratiaa, jota meidän tehtävänämme on vaalia.

Bästa riksdagsledamöter! Jag vill framföra ett hjärtligt tack till er alla för ett mycket väl utfört arbete. Riksdagsledamöterna har ett krävande uppdrag, och ni har utfört det med stor flit och redbarhet.

Det är rätt att var och en på bästa möjliga sätt och på sitt personliga vis genom sitt arbete försökt leva upp till det förtroende han eller hon har fått av medborgarna. Divergerande ståndpunkter och varierande lösningar är en viktig del av en fungerande demokrati, som vi är satta att värna.

Tämä työ edellyttää kuria, itsekuria, arvokkuutta ja ajattelukykyä. Eniten on itseltänsä vaadittava. Suomen eduskunta pääsääntöisesti täyttää hyvin nämäkin kriteerit. Emmekä ole kyyristyneet vanhoillemme siinäkään suhteessa, että meillä on toiminut maailmanharvinaisuus, tulevaisuusvaliokunta, joka pyrkii näkemään asiat kokonaisuuksina ja vaalikautta pidemmälle, niin kuin hyvässä eduskuntatyössä kauttaaltaan pitäisi. Sillä tavoin on työskennellyt myös perustuslakivaliokunta, tulevaisuuteen suuntautuen mutta juurevasti traditiossa, kun se monenlaisesta semanttisesta melusta huolimatta päätyi yksimieliseen mietintöön valtiosääntöuudistuksesta.

Olen hyvin kiitollinen puhemiehen tehtävässä saamastani luottamuksesta ja tuesta. Puhemiehen tehtävien hoitaminen on ollut suuri kunnia. Erityisesti tahdon kiittää varapuhemiehiä yhteistyöstä, jota olemme saumattoman yhteishengen vallitessa iloiten tehneet.

Tämä päättäjäisistunto saattaa olla tunnelmaltaan haikea niille, jotka ovat jättämässä eduskunnan. Haluan kohdistaa erityiset kiitokset luopuvien edustajien pitkäaikaisimmille edustajille.

Te, valtiopäiväneuvos Håkan Malm, olette ollut eduskunnan jäsen vuodesta 1975 kaikkiaan 24 valtiopäivillä. Omalla tarmollanne, mutta vaatimattomalle tyylillenne uskollisena olette ajanut isänmaan ja äänestäjienne asiaa. Olette toiminut ansiokkaasti ja ollut esimerkillinen kansanedustaja.

Jag är mycket tacksam för det förtroende och det stöd som jag har fått i mitt uppdrag som talman. Det har varit en stor ära för mig att få vara talman.

För dem som kommer att lämna riksdagen känns detta avslutningsplenum säkert vemodigt. Jag vill här passa på att framföra ett särskilt tack till dem som suttit mycket länge i riksdagen.

Och nu säger jag det på Ert eget modersmål: Ni, riksdagsrådet Håkan Malm, har varit riksdagsledamot ända sedan 1975, alltså vid sammanlagt 24 riksdagar. Med er oförtrutna energi, men trogen er anspråkslösa framtoning har ni bevakat fosterlandets och väljarnas intressen. Ni har utfört ett förtjänstfullt arbete och varit en föredömlig riksdagsman.

Te, varapuhemies Mikko Pesälä, olette niin ikään ollut eduskunnan jäsen vuodesta 1975. Olette toiminut valtioneuvoston jäsenenä ja pitkä-, pitkäaikaisena varapuhemiehenä ja johtanut lukemattomia eduskunnan istuntoja. Olette ollut luotettava ja jämäkkä puhemiehen nuijan heiluttaja, joka on nauttinut edustajatoverien jakamatonta arvostusta. Veli varapuhemies, erityiskiitos hyvästä keskinäisestä yhteistyöstä!

Eduskuntatyön nyt jättävien joukko on arvokas. Joukossa on ministereitä, varapuhemiehiä, valiokuntien puheenjohtajia, entisiä puolueiden puheenjohtajia ja muutenkin erittäin ansioituneita vaikuttajia. Moni edustaja on siirtynyt myös muihin tehtäviin jo eduskuntakauden aikana. Haluan eduskunnan puolesta kiittää lämpimästi teitä kaikkia suomalaisten hyväksi tehdystä työstä. Toivotan teille mitä parhainta menestystä ja elämän onnea.

Hyvä henkilökunta — tarkoitan hyvä, sanamukaisesti! Tahdon osoittaa eduskuntatalossa työskenteleville ihmisille erityisen lämpimät kiitokset. Pääsihteeri, muu sihteeristö sekä henkilökunta on suorittanut tehtävänsä aina vastuullisesti, tunnollisesti ja erinomaista ammattitaitoa osoittaen. Yhä suuremman työtaakan kantaminen on aina selvitetty kunniakkaasti tavalla, joka on saanut äärimmäisen vaativienkin tehtävien hoitamisen näyttämään helpolta ja rutiininomaiselta, mitä se suinkaan ei ole.

Eduskuntaryhmien puheenjohtajat, valiokuntien puheenjohtajat sekä ryhmäkanslioiden työntekijät ovat hekin suoriutuneet vaativista tehtävistään hyvin.

Uutena ryhmänä tahdon myös osoittaa kiitokset kansanedustajia palvelleille avustajille, jotka lupaavasti ovat helpottaneet kansanedustajien suurta työtaakkaa.

Osoitan kiitokset hyvästä yhteistyöstä myös journalisteille, jotka välittävät eduskunnan työn kaikkien kansalaisten arvioitavaksi. Suurten kokonaisuuksien ja pienten yksityiskohtien avaaminen jokaiselle suomalaiselle vaatii huolellista perehtymistä asioihin ja niiden taustoihin. Yhteisenä ongelmana on aina olennaisen erottaminen epäolennaisesta, mitä pidän yhtenä suurimmista

ongelmista koko Suomessa. Usein olen lausunut julki ihailuni siitä, miten raskaista ja summittaisista puheenvuoroista on onnistuttu saamaan selkokielistä tekstiä viestimiin. Median vaatimukset, merkitys ja vaikutus kasvavat jatkuvasti. Viestimistä riippuu paljon, tietääkö kansa todella, tietääkö se viestimien kannan — vai onko tieto silkkaa luuloa.

Kunnioitetut edustajatoverit! Äsken lausumani koskee myös kansanedustajan työtä. Valtaosa nykyisistä kansanedustajista on uudelleen kansalaisten arvioitavana. Ratkaisu tapahtuu ensi sunnuntaina, kevätpäiväntasauksen aikaan. Toivotan voimia vaalityöhön. Toivotan sydämensivistystä, taitoa puhua asioista asioina, suoraan, riitelemättä, tuloksekkaasti. Ei pidä säikähtää, vaikka poliitikkoja syytetään laimeudesta, jos laimeudella tarkoitetaan nimenomaan riitelemättömyyttä ja yksituumaista työtä isänmaan hyväksi; tällaistakin kritiikkiä on ollut näkyvissä.

Jag hoppas att ni alla oförväget för er valkampanj och sedan kan utföra ert riksdagsarbete med högburet huvud och glädje, för ärligt arbete kommer aldrig på skam.

Toivotan teille kaikille rohkeutta tehdä vaalityötä ja sittemmin taas edustajantyötä pystypäin ja iloiten, sillä rehellinen työ ei hukkaan joudu.

"Eellä mennen,
eessä seisten,
pelkäämättä eteenpäin."

Eduskunnan puolesta vastasi tähän ensimmäinen varapuhemies Mikko P e s ä l ä lausuen:

Rouva Puhemies!

Vuonna 1995 valittu eduskunta on tänään koolla viimeistä kertaa tällä nelivuotiskaudella ja tässä kokoonpanossa. Minulla on kunnia esittää Teille, Arvoisa Puhemies, kansanedustajien kunnioittava tervehdys. Kiitämme Teitä ystävällisistä sanoista, jotka kohdistitte eduskunnalle valtiopäivien ja vaalikauden nyt päättyessä. Kiitämme Teitä eduskuntatyön johtamisesta tehokkaasti, entistä suunnitelmallisemmin ja tasavallan ylimmän valtioelimen arvon mukaisesti.

Päättyvällä vaalikaudella eduskunta on tehnyt maamme kannalta tärkeitä, historiallisestikin katsoen poikkeuksellisen merkittäviä päätöksiä. Lukuisten jopa vuosikymmeniä valmisteltujen eri lainsäädännön kokonaisuudistusten lisäksi hyväksyimme viime keväänä Suomen osallistumisen euroalueeseen.

Vaalikauden merkittävin aikaansaannoksemme on luonnollisesti viime kuussa sisällön osalta lopullisesti hyväksytty ja yli vaalien lepäämään jätetty ehdotus Suomen tasavallan ensimmäiseksi valtiosäännön kokonaisuudistukseksi, Suomen perustuslaiksi. Uudella perustuslailla ei muuteta Suomen valtiosäännön perusteita, vaan ajanmukaistetaan valtiosääntöä sen nykyisistä perusteista lähtien. Teidän tukenne, Arvoisa Puhemies, tälle Suomen valtiosäännön parlamentaarisia piirteitä vahvistavalle hankkeelle ja siihen perustuvalle eduskuntatyön uudistamiselle on ollut johdonmukainen ja selkeä.

Uudenkin perustuslain mukaan valta Suomessa kuuluu kansalle, jota edustaa valtiopäiville kokoontunut eduskunta. Tämän vallan käyttäminen kuuluu meille kansanedustajille. Se on samalla kertaa kansalaisten meille antama oikeus ja velvollisuus. Meillä on suuri vastuu siitä, että hoidamme kansanedustajan tehtävämme mahdollisimman hyvin.

Tällöin meidän tulee huolehtia myös siitä, että meillä on riittävät toimintaedellytykset saamamme arvokkaan tehtävän hoitamiseen. Tätä asiaa haluan korostaa tällä paikalla, tässä tilaisuudessa ja tällä eduskuntakokemuksella. Tälläkin vaalikaudella on Teidän johdollanne, Arvoisa Puhemies, pyritty vastaamaan ja vastattukin toimintaedellytyksiämme koskeviin haasteisiin. Näin siitäkin huolimatta, että sekä kansalaisten että tiedotusvälineiden piiristä on kuulunut arvostelua sekä tehtyjä että suunnitteilla olevia ratkaisuja kohtaan.

Suurimman arvostelun kohteena on ollut eduskunnan uuden lisärakennuksen hanke polttavan tilakysymyksen ratkaisemiseksi. Te, Arvoisa Puhemies, olette asemanne ja tehtävänne edellyttämällä tavalla toiminut tässäkin asiassa kansliatoimikunnan yksimielisesti ja koko eduskunnankin suurella enemmistöllä tekemien päätösten mukaisesti ja olette niitä myös tarvittaessa urheasti julkisesti puolustanut.

Te, Arvoisa Puhemies, olette muutoinkin asioihin huolellisesti paneutumalla ja sovitellen selviytynyt vaikeasta ja vastuullisesta tehtävästänne. Kiitämme Teitä siitä lämpimästi.

Kiitän Teitä, Arvoisa Puhemies, niistä sanoista, jotka kohdistitte meille, jotka nyt olemme päättäneet jättää eduskuntatyön. Joukossamme ovat Teidän juuri mainitsemanne edustajat, jotka ovat eduskunnassa Suomen kansan valitsemi-

na suorittaneet erittäin pitkän ja ansiokkaan päivätyön. Arvostamme meille osoittamaanne huomiota.

Yhteisten asioiden hoitaminen on keskeinen elämänsisältö niille henkilöille, jotka ovat useinkin ankarassa kilpailussa onnistuneet saamaan edustajanvaltakirjan ja sen myötä mahdollisuuden kansalaisten palvelemiseen. Kansanvallan pelisääntöihin kuuluu myös hyväksyä kansalaisten arvio työmme tuloksista. Arvio esitetään jälleen meneillään olevissa vaaleissa. Toivon, että niillekin teistä, hyvät edustajatoverit, jotka ette yrityksestä huolimatta saa työn jatkamiseen tarvittavaa valtakirjaa, jää mieliin eduskunnasta hyvä, sen arvolle kuuluva kuva.

Mielihyvin, Arvoisa Puhemies, yhdymme niihin tunnustuksiin, jotka puheessanne valiokuntien puheenjohtajien ja ryhmien puheenjohtajien ohella osoititte eduskunnan pääsihteerille, muulle sihteeristölle sekä jokaiselle henkilökuntaan kuuluvalle, ryhmäkanslioiden työntekijälle ja edustajien avustajille — jokaiselle erikseen ja kaikille yhdessä. Eduskunnan henkilökunta on tehnyt parhaansa työmme tukemiseksi ja onnistunut pyrkimyksissään. Vaikka eduskunta itse on perinteisesti ollut varsin konservatiivinen työmenetelmiään kehittäessään, olemme työmme suunnitelmallisuutta parantamalla ja hyvän virkamieskunnan tukemana selvinneet kaikella kunnialla vaalikauden työurakastamme.

Yhdymme myös niihin sanoihin, joita Te, Arvoisa Puhemies, kohdistitte tiedotusvälineiden edustajille. Teillä, arvoisat toimittajat, joiden tehtävänä on kertoa kansalaisille eduskunnan työstä ja aikaansaannoksista, on tärkeä ja vastuullinen asema suomalaisessa yhteiskunnassa nyt ja tulevaisuudessa. Tiedonvälityksen uusien keinojen, kuten Internetin, laajentuvan käytön mahdollistama kansalaisten suora informointi eduskunnan työstä ei korvaa valppaan ja asiansa osaavan toimittajakunnan keskeistä panosta suomalaisen kansanvallan ja parlamentarismin toteuttamisessa.

Arvoisa Puhemies! Toivomme, että Teidän johdollanne työtään päättävä eduskunta on ratkaisuissaan onnistunut jälkipolvien tyydytykseksi. Toivomme, että työmme on kasvattanut suomalaisten luottamusta kansanvaltaan.

Toivomme myös, että vaalien jälkeen työnsä aloittava uusi eduskunta osoittaa käytännön toimissaan sitä yhteistyön ja sovittelun sekä parlamentaarisen käyttäytymisen halua, joka on välttämätöntä koko Suomen kansan hyvinvoinnin turvaamiseksi.

Toivotamme Teille, Arvoisa Puhemies, terveyttä, onnea ja menestystä, samoin kuin toivotamme sitä toinen toisillemme ja kaikille työtovereillemme tässä talossa.

Hyvät edustajatoverit! Perinteistä tapaa noudattaen kohottakaamme kolminkertainen eläköön-huuto rakkaalle isänmaalle.

Edustajat yhtyivät kolminkertaiseen eläköönhuutoon.